

Turistički potencijali atrakcijske osnove Šibensko-kninske županije

Krizmanić, Claudia

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Tourism and Hospitality Management / Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:191:576796>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-01**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Tourism and Hospitality Management - Repository of students works of the Faculty of Tourism and Hospitality Management](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Sveučilišni prijediplomski studij

CLAUDIA KRIZMANIĆ
TURISTIČKI POTENCIJALI ATRAKCIJSKE OSNOVE
ŠIBENSKO-KNINSKE ŽUPANIJE
TOURISTIC POTENTIALS OF THE ATTRACTION BASE OF
ŠIBENIK-KNIN COUNTY

Završni rad

Zabok, travanj 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu

Sveučilišni prijediplomski studij

Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu

Studijski smjer: Menadžment u turizmu

TURISTIČKI POTENCIJALI

ATRAKCIJSKE OSNOVE ŠIBENSKO-KNINSKE ŽUPANIJE

TOURISTIC POTENTIALS OF THE ATTRACTION BASE OF

ŠIBENIK-KNIN COUNTY

ZAVRŠNI RAD

Kolegij: **Turistička geografija**

Student: **Claudia KRIZMANIĆ**

Mentor: **doc. dr. sc. Hrvoje GROFELNIK**

Matični broj: 24536

Zabok, travanj 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI UNIVERSITY OF RIJEKA
FAKULTET ZA MENADŽMENT U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU
FACULTY OF TOURISM AND HOSPITALITY MANAGEMENT
OPATIJA, HRVATSKA CROATIA

IZJAVA O AUTORSTVU RADA I O JAVNOJ OBJAVI OBRANJENOG ZAVRŠNOG RADA

Claudia Krizmanić
(ime i prezime studenta)

24536
(matični broj studenta)

Turistički potencijali atrakcijske osnove Šibensko-kninske županije

(naslov rada)

Izjavljujem da sam ovaj rad samostalno izradila/o, te da su svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima, bilo da su u pitanju knjige, znanstveni ili stručni članci, Internet stranice, zakoni i sl. u radu jasno označeni kao takvi, te navedeni u popisu literature.

Izjavljujem da kao student–autor završnog rada, dozvoljavam Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci da ga trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim javnosti u cjelovitom tekstu u mrežnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci.

U svrhu podržavanja otvorenog pristupa završnim radovima trajno objavljenim u javno dostupnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci, ovom izjavom dajem neisključivo imovinsko pravo iskorištavanja bez sadržajnog, vremenskog i prostornog mog završnog rada kao autorskog djela pod uvjetima *Creative Commons* licencije CC BY Imenovanje, prema opisu dostupnom na <http://creativecommons.org/licenses/>.

U Opatiji, 10. travanj 2025

Potpis studenta

Sadržaj

Uvod

1. Općenito o turizmu	4
1.1. Definicija turizma.....	4
1.2. Vrste i oblici turizma.....	5
1.3. turizam u svijetu.....	6
1.4. Turizam u hrvatskoj.....	6
2. Šibensko-kninska županija	9
2.1. Uvodno o Šibensko-kninskoj županiji.....	9
2.2. Povijesni razvoj.....	10
2.3. Povijesni razvoj turizma u županiji.....	11
2.4. Smještaj Šibensko-kninske županije.....	13
2.5. Reljef.....	13
2.6. Klima.....	14
2.7. Stanovništvo.....	14
2.8. Prometna povezanost.....	15
2.9. Gospodarstvo.....	15
3. Turističke destinacije kao atrakcijski potencijal županije	16
3.1. Grad Šibenik.....	16
3.2. Grad Knin.....	17
3.3. Grad Vodice.....	17
3.4. Općina Primošten.....	18
3.5. Grad Skradin.....	18
3.6. Grad Drniš.....	19
3.7. Općina Rogoznica.....	19
3.8. Otok Murter.....	20
4. Kulturna baština kao atrakcijski potencijal županije	21
4.1. Katedrala svetog Jakova.....	23
4.2. Gradska vijećnica u Šibeniku.....	25
4.3. Hrvatsko narodno kazalište u Šibeniku.....	25
4.4. Tvrđava sv. Mihovila.....	26
4.5. Tvrđava Barone.....	26
4.6. Tvrđava sv. Ivana.....	27
4.7. Tvrđava sv. Nikole.....	27
4.8. Kninska tvrđava.....	28

4.9. Kip Gospe od Loreta u Primoštenu	29
4.10. Samostan Visovac	30
4.11. Muzej grada Šibenika	30
4.12. Arheološko nalazište Bribirska glavica	30
4.13. Crkva Presvetog Otkupitelja	31
5. Prirodna baština kao atrakcijski potencijal županije	33
5.1. Nacionalni park Krka	33
5.2. Nacionalni park Kornati	35
5.3. Park prirode Vransko jezero	36
5.4. Park prirode Dinara	36
5.5. Kanjon rijeke Čikole	37
5.6. Kanal sv. Ante	37
6. Manifestacije Šibensko-kninske županije	39
7. Značaj nautičkog turizma.....	42
8. Razvojni ciljevi Šibensko-kninske županije.....	45
Zaključak	48

Literature i izvori

Popis ilustracija

Sažetak

Tema ovog rada je turizam u Šibensko-kninskoj županiji, koja obiluje bogatim povijesnim, kulturnim i prirodnim resursima koji su postali atrakcije, ističući njezinu prepoznatljivost na tržištu. Turisti prepoznaju turističke atrakcije ovog područja, što potvrđuje rastući broj posjetitelja iz godine u godinu. Rad obuhvaća općenite informacije o turizmu, osnovne podatke o županiji, njezinim gradovima, prirodnoj i kulturnoj baštini te manifestacijama koje se održavaju tijekom cijele godine. Svaki od ovih aspekata je detaljno opisan i objašnjen kako bi se pružio cjelovit uvid u turističku atrakcijsku osnovu Šibensko-kninske županije. Budući da Šibensko-kninska županija nema u potpunosti turistički valorizirane potencijale prirodne i kulturne baštine, iste je moguće iskoristi za daljnji razvoj turizma.

Ključne riječi: Šibensko-kninska županija; turizam; turističke atrakcije; prirodna i kulturna baština

Summary

The topic of this paper is tourism in the Šibenik-Knin County, which is rich in historical, cultural, and natural resources that have become attractions, highlighting its distinctiveness in the market. Tourists recognize the tourist attractions of this area, which is confirmed by the increasing number of visitors year after year. The paper covers general information about tourism, basic data about the county, its cities, natural and cultural heritage, and events held throughout the year. Each of these aspects is described and explained in detail to provide a comprehensive insight into the tourist attraction base of Šibenik-Knin County. Since Šibenik-Knin County has not fully valorized its natural and cultural heritage potentials, these can be utilized for further development of tourism.

Keywords: Šibenik-Knin County; tourism; tourist attractions; natural and cultural heritage

Uvod

Tema ovog završnog rada su turistički potencijali atrakcijske osnove Šibensko-kninske županije. Šibensko-kninska županija može se pohvaliti predivnom prirodnom ljepotom te brojnim kulturnim i povijesnim znamenitostima.

Turizam predstavlja jednu od ključnih gospodarskih grana Republike Hrvatske, a isto vrijedi i za Šibensko-kninsku županiju. U proteklim godinama, turizam u ovoj županiji bilježi značajan rast, a kontinuirano se radi na unapređenju i proširivanju ponude kako bi se poboljšala kvaliteta turističkog iskustva. Šibensko-kninska županija leži na jugoistočnom dijelu sjeverne Dalmacije te ju geografski možemo podijeliti na tri dijela: otočki, obalni i kopneno zaleđe (Slika 1). Ova primorska regija obiluje raznolikim reljefom, pretežno krševitim krajolikom. Glavna gospodarska grana je turizam, potaknuta izobiljem prirodnih i kulturnih ljepota koja privlači mnoge posjetitelje. Osim što nudi more i sunce, ova županija dom je dva nacionalna parka - Nacionalni park Krka i Nacionalni park Kornati, te dva parka prirode – Park prirode Vransko jezero i Park prirode Dinara¹. Osim toga, županija obiluje otocima kao što su Murter, Krapanj, Zlarin, Prvić, Kaprije, Žirje, Tijat i Logorun. Važno je napomenuti da Šibensko-kninska županija ima pod UNESCO-ovom zaštitom Katedralu svetog Jakova i Tvrđavu svetog Nikole². Zahvaljujući svojoj izuzetnoj geografskoj poziciji, blagoj klimi te bogatom kulturnom i povijesnom baštinom, područje Šibensko-kninske županije idealno je za razvoj raznolikih oblika turizma. Stoga, ova županija postaje sve privlačnija destinacija za turiste koji traže raznovrsna iskustva i uživanje.

¹ <https://www.sibensko-kninska-zupanija.hr/stranica/nacionalni-parkovi/72>

² <https://www.sibenik-tourism.hr/stranice/unesco-spomenici/7.html>

potencijalima, identifikaciji problematičnih točaka u razvoju, razmatranju konteksta održivosti i ulozi lokalne zajednice u turističkoj valorizaciji.

Zaključak rada predstavit će niz preporuka i smjernica koje bi mogle pomoći Šibensko-kninskoj županiji da se suoči s izazovima i iskoristi prilike za unapređenje i održivi razvoj turizma. Ove preporuke bit će usmjerene na budući razvoj, naglašavajući važnost odgovornog pristupa prema prirodnim i kulturnim resursima te potrebu za uključivanjem lokalne zajednice u proces turističke valorizacije. Kroz ovaj rad težimo ne samo boljem razumijevanju trenutnog stanja turizma u Šibensko-kninskoj županiji, već i osvjetljavanju puta ka njezinom budućem razvoju.

Za izradu ovog rada korištena je relevantna literatura iz područja turizma, obuhvaćajući knjige, članke i internetske izvore. Prilikom istraživanja primijenjene su različite metode, uključujući analizu, sintezu i kompilaciju podataka kako bi se osigurao sveobuhvatan pristup temi. Analiza obuhvaća detaljan uvid u turističke aspekte Šibensko-kninske županije, dok sinteza podataka doprinosi cjelovitom razumijevanju dinamike uslužne djelatnosti turizma u tom području. Kompilacija informacija pruža sveobuhvatnu sliku, a istovremeno stavlja naglasak na potrebu za daljnjim istraživanjem i poboljšanjem uključujući lokalne zajednice radi održivog turističkog razvoja.

1. Općenito o turizmu

Turizam, kao mlada i rastuća gospodarska grana, obuhvaća putovanje i boravak posjetitelja, odnosno turista, u određenom mjestu radi odmora, rekreacije i uživanja, bez obavljanja ikakve gospodarske djelatnosti vezane uz njihovo stalno boravište. Godine 1905. turizam je opisan kao pojava modernog doba, proizašla iz sve veće potrebe za odmorom, promjenom klime i užitkom boravka u prirodi.⁴

„Na turizam se danas više ne gleda jednako kao prije. Njegov brzi razvoj, ali i promjene opće društvene strukture i svijesti doveli su do novog diferenciranog promatranja turizma. Širom svijeta vodi se diskusija o troškovima i koristima turizma za gospodarstvo, okolinu i društvo, a umjesto nekadašnjih govora o koristima i gospodarstvu.“ (Krippendorf, 1988.)⁵

1.1. Definicija turizma

Turizam u cijelom svijetu postaje sve razvijenija i važnija gospodarska djelatnost. Pojam turizma može se opisati na razne načine i kroz razne definicije.

Pojam koji je potrebno objasniti prije definiranja turizma je „turist“. Prema UNWTO-u: „Turist je posjetitelj koji ostvari najmanje jedno noćenje u nekom smještajnom objektu u zemlji koju je posjetio.”⁶

Definicija turizma koja je prihvaćena i od AIEST-a (prema UNWTO-u) glasi: „Turizam je skup odnosa i pojava vezanih za aktivnosti osoba koje putuju i borave u mjestima izvan mjesta stalnog boravka, i to neprekidno i najviše do godine dana radi provođenja slobodnog vremena, poslovnih i drugih razloga.”⁷

Svoju definiciju turizma dala je i Gržinić (2019): „Turizam je skup gospodarskih djelatnosti s obilježjima složenosti strukture, sezonalnosti poslovanja, neproizvodnosti rada te specifičnosti tržišta u težnji ostvarenja (realizacije) turističkog doživljaja stvarajući pritom brojne direktne i indirektne, primarne i sekundarne utjecaje. Turizam je kompleksan i složen

⁴ <https://www.enciklopedija.hr/clanak/turizam>

⁵ Preuzeto iz referata dr. Walter Ender, seminar „Okolina i turizam“ – „Sustainable Tourism“, Institut za turizam i slobodno vrijeme, Beč.

⁶ Vukonić, B. i Čavlek, N. (2001.) Rječnik turizma, Zagreb: Masmedia, 388. str.

⁷ ibidem, 408.str.

fenomen stoga što je suvremeni turist željan različitih novih doživljaja te je granice istih, tj. očekivanja realizacije teško utvrditi (jaz očekivanog i ostvarenog).”⁸

Turizam ima mnoge društvene funkcije koje mogu biti rekreacijske, kulturne, socijalne, vjerske i zdravstvene te je turizam ono što u potpunosti zadovoljava korištenje slobodnog vremena. Danas se turizam smatra društveno-ekonomskom pojavom koja je postala najdinamičnija u svijetu.⁹

Proučavajući definiranje turizma možemo izvući pet glavnih obilježja:

1. Turist u turističkoj destinaciji troši novac, a ne zarađuje.
2. Turizam se sastoji od kretanje turista i njihovog boravka u turističkim destinacijama.
3. Putovanje turista mora se odvijati izvan mjesta stalnog prebivališta kako bi se moglo voditi kao turističko.
4. Turizam je određen vremenskim periodom.
5. Cilj turističkog kretanja nije stalni boravak u destinaciji već dvosmjerno putovanje uz noćenje u turističkoj destinaciji.

1.2. Vrste i oblici turizma

U literaturi se mogu pronaći razni kriteriji kojima se razlikuju vrste turizma. U ovom istraživanju, vrste turizma će biti razlikovane prema sljedećim karakteristikama: trajanju (izletnički, vikend, boravišni), dobnoj strukturi (dječji, omladinski, obiteljski, starije dobi), načinu organizacije putovanja (individualni, mješoviti, organizirani, grupni), prema nacionalnoj pripadnosti (domaći, inozemni), godišnjem razdoblju (ljetno, zima), opsegu (lokalni, regionalni, nacionalni, međunarodni), vremenu kada je destinacija najatraktivnija (sezonski, predsezonski, posezonski, izvansezonski), prostoru gdje se odvija (primorski, planinski, termalni, kupališni, jezerski, seoski, gradski), te ostalim vrstama kao što su elitni, radnički, socijalni.

Unatoč ovakvim kategorizacijama, jednostavnija podjela se može napraviti na masovni i održivi turizam. Masovni turizam karakterizira veliki broj turista, organizirana putovanja te uglavnom niske cijene putovanja i aranžmana. S druge strane, održivi turizam, ili alternativni turizam, fokusira se na motivacije turista i pruža ponudu koja je u skladu s okolišem, te nudi

⁸ Gržinić, J. (2019.) Uvod u turizam-povijest, razvoj, perspektive. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 19.str., dostupno na: <https://core.ac.uk/download/pdf/197591034.pdf> (10.07.2021.)

⁹ Jadrešić, V. (2001.) Turizam u interdisciplinarnoj teoriji i primjeni. Zagreb: Školska knjiga, 10.str

alternative u sadržajima i ponašanju turista. To je oblik turizma koji je usmjeren na zadovoljenje specifičnih potreba manjeg segmenta tržišta.

1.3. Turizam u svijetu

U moderno doba, turisti sve više pokazuju interes za posjete svjetskim turističkim destinacijama i njihovim atrakcijama, što rezultira stalnim porastom u turizmu.

Za razvoj turizma postoje brojne podjele. Jedna od podjela prema Freyeru (1990) je da se turizam razvijao kroz tri faze, a to su: 1. početna faza od 1850. do 1914. godine; 2. razvojna faza od 1914. do 1945. godine te 3. visoka faza od 1945.¹⁰

Holloway (1991) svoju podjelu temelji prema pet razdoblja: 1. pojava prvih razvojnih oblika putovanja koji se pojavljuju prije turizma; 2. razvoj toplica koji je kasnije bio motivacija turistima; 3. pojava Grand Toura (organiziranog putovanja u doba renesanse); 4. otkriće parnog stroja te pod 5. smatra sve događaje koji su se dogodili u prvoj i drugoj polovici 19. stoljeća, a sve nakon toga smatra masovnim turizmom.¹¹

Danas je turizam jedan od ključnih gospodarskih sektora. Većina zemalja diljem svijeta aktivno radi na razvoju turizma i privlačenju posjetitelja u svoje turističke destinacije. Najposjećenije zemlje svijeta u 2019. godini bile su Francuska, Španjolska, Sjedinjene Američke Države, Kina, Italija, Turska, Meksiko, Tajland, Njemačka i Ujedinjeno Kraljevstvo.

1.4. Turizam u Hrvatskoj

Turističke aktivnosti u Republici Hrvatskoj započele su svoj razvoj sredinom 19. stoljeća i od tada uspješno napreduju sve do današnjih dana, kada je Hrvatska postala jedna od najposjećenijih turističkih odredišta u ovom dijelu Europe.

Vukonić (2005) navodi da se hrvatski turizam razvijao u 6 faza: 1. faza: razdoblje razvoja turizma i oblika sličnih turizmu; 2. faza: kraj 19. stoljeća (ova faza može se nazvati fazom znatiželje); 3. faza: razdoblje od početka 20. stoljeća do kraja Prvog svjetskog rata; 4. faza: razdoblje između dva Svjetska rata; 5. faza: razdoblje nakon Drugog svjetskog rata te 6. faza je

¹⁰ Vukonić, B. (2005.) Povijest hrvatskog turizma. Zagreb: Prometej, 18. str.

¹¹ ibidem

razdoblje od 1991. godine do početka 21. stoljeća (ova faza je razdoblje kada se turizam u Hrvatskoj oporavlja).¹²

Hrvatska se može pohvaliti bogatstvom prirodnih ljepota, netaknute prirode, kulturno-povijesnih znamenitosti te svojom glavnom turističkom atrakcijom - morem.

Osim obale, Hrvatska posjeduje osam nacionalnih parkova (NP Krka, Kornati, Mljet, Brijuni, Paklenica, Plitvička jezera, Risnjak, Sjeverni Velebit), jedanaest parkova prirode (PP Biokovo, Kopački rit, Papuk, Lonjsko polje, Dinara, Vransko jezero, Velebit, Učka, Žumberak, Lastovsko otočje, Telašćica), spomenike prirode te bogatu kulturnu baštinu. Hrvatski turizam se može podijeliti prema regijama, pri čemu su primorske regije, Kvarner i Dalmacija, najrazvijenije. Tijekom 2019. godine, najviše turističkih dolazaka zabilježeno je u gradovima poput Dubrovnika, Rovinja, Poreča i Splita.

Tablica 1: Rezultati noćenja po županijama, indeks 2023./2022.:

Županije	Domaći turisti	Strani turisti	Ukupno	Udjel u ukupnom prometu (%)
Zagrebačka županija	81 088	183 930	265018	115,6
Krapinsko-zagorska županija	208 500	205 722	414 222	108,0
Sisačko-moslavačka županija	28 915	28 972	57 887	104,3
Karlovačka županija	84 388	538 376	622 764	112,6
Varaždinska županija	113 596	127 624	241 220	119,1
Koprivničko-križevačka županija	21 591	23 359	44 950	121,5
Bjelovarsko-bilogorska županija	57 834	25 268	83 102	121,6
Primorsko-goranska županija	1 451 762	14 148 114	15 599 876	100,6
Ličko-senjska županija	206 335	2 697 476	2 903 811	103,1

¹² Vukonić, B. (2005.) Povijest hrvatskog turizma. Zagreb: Prometej, 20.-21. str.

Virovitičko-podravsko županija	24 310	11 722	36 032	111,5
Požeško-slavonska županija	48 565	16 217	64 782	106,1
Brodsko-posavska županija	25 437	42 700	68 137	117,2
Zadarska županija	1 187 447	8 934 603	10 122 050	100,6
Osječko-baranjska županija	138 366	114 752	253 118	115,9
Šibensko-kninska županija	701 104	4 366 482	5 067 586	97,0
Vukovarsko-srijemska županija	111 821	38 914	150 735	121,9
Splitsko-dalmatinska županija	1 276 423	16 498 452	17 774 875	104,0
Istarska županija	1 194 356	26 926 775	28 121 131	101,6
Dubrovačko-neretvanska županija	567 517	7 194 968	7 762 485	107,7
Međimurska županija	104 084	111 513	215 597	105,7
Grad Zagreb	479 789	2 027 665	2 507 454	113,7

Izvor: Državni zavod za statistiku¹³

¹³ <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58169>

2. Šibensko-kninska županije

2.1. Uvodno o Šibensko-kninskoj županiji¹⁴

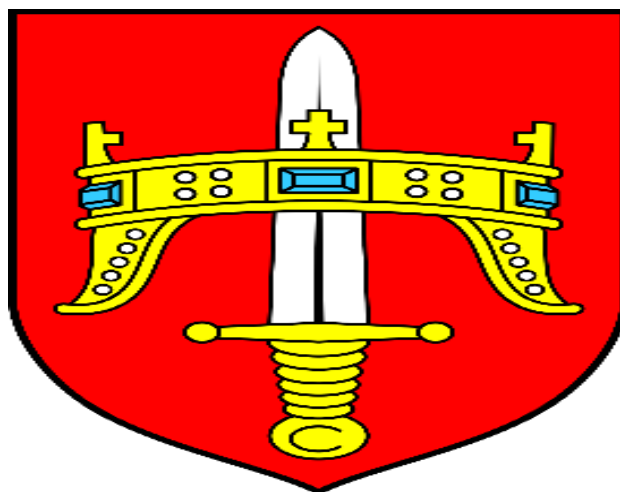
Županija Šibensko-kninska obuhvaća kopnenu površinu od 2.994 četvorna kilometra te morsku površinu od 2.676 četvornih kilometara.

Sastoji se od pet gradova: Šibenika, Knina, Vodica, Drniša i Skradina, te petnaest općina: Bilica, Biskupija, Civoljana, Ervnika, Kijeva, Kistanja, Murter-Kornata, Pirovca, Promine, Rogoznice, Ružića, Tisna, Tribunja i Unešića.

Županija se može pohvaliti bogatom razvedenom obalom s mnogobrojnim uvalama i lučicama te 285 otoka i otočića. Također, područje je obilježeno dubokim kanjonima rijeka Čikole i Krke, te Šibenskim kanalom i Prukljanskim jezerom.

Osim toga, na području se nalaze i dva nacionalna parka, NP Kornati i NP Krka te PP Vransko jezero i PP Dinara.

Slika 2: Grb Šibensko-kninske županije¹⁵

¹⁴ <https://www.sibensko-kninska-zupanija.hr/>

¹⁵ <https://www.sibensko-kninska-zupanija.hr/>

2.2. Povijesni razvoj

Područje Šibensko-kninske županije ima tragove prisutnosti još od prapovijesti, što potvrđuju arheološki lokaliteti iz tog razdoblja, a najznačajniji su smješteni na području rijeke Krke. „Rijeka Krka istodobno je ona veza koja je oduvijek integrirala dio prostora sjeverne i srednje Dalmacije u jedinstvenu cjelinu - šibensko područje”¹⁶. Rimljani su na području Skradina izgradili luke, vile i ceste uz more, dok su ilirska plemena Dalmati u Donjem Polju izgradila svoje utvrde. Na području Donjeg Polja, hrvatska plemena su se naselila s glavnim središtem u današnjem Jadrtovcu, gdje su izgradila kastrum, tj. utvrđeno vojničko naselje.

Od 10. stoljeća, grad Knin počinje svoj razvoj u zaleđu, postajući kraljevski grad sve do dolaska Osmanlija. „Šibenik se prvi puta spominje na Božić 1066. godine u darovnici kralja Petra Krešimira IV. pa se zato naziva i Krešimirovim gradom. Utemeljili su ga Hrvati prije više od tisuću godina, što ga čini najstarijim hrvatskim samorodnim gradom na Jadranu”¹⁷. Nakon dva stoljeća, početkom 15. stoljeća, grad prihvaća Mletačku vlast koja traje tri i pol stoljeća¹⁸. Tijekom povijesti, osmanski prodori su značajno obilježili život na tom području, što je rezultiralo iseljavanjem lokalnog stanovništva na priobalje i otoke. „Osmanlije su opasno ugrožavali sam Šibenik pa se već od sedamdesetih godina 15. stoljeća šibenski distrikt, osim drugačijom organizacijom i uvođenjem novih rodova vojske, počinje braniti nizom utvrda. Uza sve obrambene napore, teritorij šibenske komune vojnim se pritiskom Osmanlija stalno smanjuje pa je nakon Ciparskog rata (1570.-1573.) sveden samo na uski obalni i otočni pojas”¹⁹. Naseljavanje opustošenih područja županije od strane stanovnika istočnih krajeva suvremenim je procesom, dok su Mlečani, vojnički i strateški motivirani, u isto vrijeme izgradili fortifikacije koje danas predstavljaju izuzetno važno kulturno-povijesno nasljeđe grada.

U kasnom 16. stoljeću, Šibenik je postao najveći dalmatinski grad i ključno trgovačko središte, što je trajalo do polovice 17. stoljeća kada je izbila kuga, nakon čega je grad izgubio svoj raniji ugled²⁰. Tijekom povijesti, Šibenik je kratko bio pod vladavinom Francuza, ali

¹⁶ <https://www.sibensko-kninska-zupanija.hr/stranica/opi-podaci/70>

¹⁷ <https://www.sibenik-tourism.hr/stranice/povijest/61.html>

¹⁸ <https://www.sibenik-tourism.hr/stranice/povijest/61.html>

¹⁹ Glavaš, Šprljan, 2016: 135

²⁰ <https://www.sibenik-tourism.hr/stranice/povijest/61.html>

„nakon propasti Venecije, 1797. godine Šibenik ulazi u sastav Habsburške Monarhije, u čijem okviru ostaje do kraja Prvog svjetskog rata”²¹.

Zahvaljujući razvoju željeznice, Šibenik postaje ključna tranzitna izvozna luka, a na rijeci Krki 1893. godine izgrađena je prva hidroelektrana, koja je postala druga takva izgrađena hidroelektrana na svijetu. „Od sredine 19. stoljeća u Šibeniku započinje veći gospodarski zamah koji se naročito osjetio od 1873. godine kada su predstavnici Hrvatske narodne stranke preuzeli općinsku upravu. Koristeći liberalni pravac austro-ugarske politike u Dalmaciji, s osloncem na domaćem poduzetništvu u Šibeniku, izgradnjom vodoopskrbnih objekata, željezničkim spojem prema Kninu i Splitu, kao i uređenjem prometne infrastrukture (ceste prema unutrašnjosti) te obnovom pristaništa i luke, započinje novo gospodarsko razdoblje u povijesti grada”²². Širenje grada i rastući broj stanovnika uslijed imigracija te razvoj moderne industrije imali su značajan utjecaj na socioekonomske i demografske promjene u gradu i zaobalju. „Za vrijeme socijalističke Jugoslavije u gradu se otvaraju nove tvornice i pogoni slijedom čega je procvjetalo gospodarstvo no sve se to mijenja za vrijeme Domovinskog rata 90-ih godina. Nakon rata, u kojem je naša županija dala veliki obol, grad se polako okreće turizmu pa je danas jedna od najatraktivnijih turističkih destinacija u Hrvatskoj”²³.

2.3. Povijesni razvoj turizma u Županiji

Tvrtka Austrijski Lloyd 28. lipnja 1844. godine organizirala je izlet s parobrodom Imepratore u Dalmaciju, posebno u Šibenik. Tijekom ovog putovanja, 29. lipnja organiziran je obilazak Skradinskog buka, dok je na povratku, 30. lipnja, planiran obilazak Zadra²⁴. Za ovo putovanje postojala je i novinska reklama (Slika 3.). Može se smatrati da je 1844. godina označila početak turizma u Dalmaciji, budući da je to bio prvi dolazak broda s isključivo turistima. Između dva svjetska rata, turizam u Hrvatskoj je doživio procvat, a Šibenik je u tom razdoblju imao više nego dovoljno smještajnih kapaciteta.

²¹ <https://www.sibenik-tourism.hr/stranice/povijest/61.html>

²² Blažević, 2007: 584

²³ <https://www.sibenik-tourism.hr/stranice/povijest/61.html>

²⁴ Stančić, 2019: 54

Slika 3: Članak iz VOLIM ŠIBENIK, broj 33.²⁵

Sadašnja zgrada hotela Krka, koji trenutno nije u funkciji, u 20. stoljeću nosila je naziv Hotel Velebit. Obnovljen je i preimenovan u Grand Hotel Krka 1926. godine, s 50 spavaćih soba. Hotel "De la ville", otvoren 1905. godine, imao je 30 spavaćih soba i restoran u prizemlju. Hotel Dinara, s nešto manjim kapacitetom, nalazio se nasuprot kazališta, a 1910. godine preimenovan je u hotel Šibenik. Također, važno je spomenuti hotel Kosovo, otvoren 1921. godine u gradskoj četvrti Vanjski, „koji je bio poznat po vrtu u kojem su se izvodile kazališne i glazbene predstave, a koji je primao preko 1000 ljudi”²⁶. Kao popularna sastajališta domaćih ljudi, ali i turista, ističu se kavane "Medulić", "Narodna kavana" i "Cetina". „Godine 1925. Šibenik dobiva svoj prvi turistički vodič kojemu je autor bio don Krste Stošić, koji ističe kavane Medulić, Narodnu kavanu itd. te spominje ljepote šibenskog arhipelaga kao i gradske plaže Jadrije, koju je opisao kao oazu sunca”²⁷.

Nakon završetka Drugog svjetskog rata, započinje obnova infrastrukture pogođene ratnim stradanjima na prostoru današnje Šibensko-kninske županije. U to vrijeme razvijaju se prvi nacionalni parkovi i festivali diljem Hrvatske. Tijekom Domovinskog rata, turizam u Hrvatskoj nije bio prisutan zbog nesigurnosti u zemlji i blokade prometnih pravaca. Tada su svi izgrađeni smještajni objekti služili kao prihvatni centri za izbjeglice i prognanike.

²⁵ https://issuu.com/volimsibenik/docs/volim_ibenik_no33

²⁶ Živković, 2019: 6

²⁷ Živković, 2019: 6

Danas, osim glavnog grada županije Šibenika, važna turistička središta u Šibensko-kninskoj županiji uključuju Vodice, Primošten, Tisno, otok Murter, Skradin, Rogoznicu te nacionalne parkove Krka i Kornate. Važno je napomenuti da je turizam najvažnija grana gospodarstva u cijeloj županiji.

2.4. Smještaj Šibensko-kninske županije

Šibensko-kninska županija smještena je u središnjoj Dalmaciji i ima površinu od 5.670 km². Nalazi se na krškoj površini, s obalom koja je razvedena sa 285 otoka, otočića i nadmorskih grebena ²⁸. Najstariji samorodni hrvatski grad, Šibenik, nalazi se u središtu županije i centralnom dijelu hrvatske obale.

Županija je administrativni, politički, gospodarski, društveni i kulturni centar koji se proteže duž obale oko sto kilometara, dok se zaleđe šire prema podnožju Dinare, udaljenom oko 45 kilometara.

Slika 4: Karta Šibensko-kninske županije²⁹

2.5. Reljef

Županija je primorski kraj smješten uz Jadransko more, karakteriziran pretežno krševitim krajolikom koji se ističe raznolikošću reljefnih oblika. Reljef Šibensko-kninske županije može se podijeliti prema svojim prirodnim obilježjima na primorski dio, koji obuhvaća obalno i

²⁸ <https://www.sibenik-tourism.hr/stranice/sibenik-danas/60.html>

²⁹ <https://www.purposegames.com/es/game/gradovi-i-opcine-sibensko-kninske-zupanije-game>

otočno područje, te zaobalni dio s poljima i Dalmatinsku zagoru, koja obuhvaća područje Drniša i Knina. To je područje s planinama poput Dinare, Svilaje i Promine³⁰.

Većina prostora županije je brdovita, pa tako glavni grad Šibenik leži podno brda Šubićevac, dok su u blizini grada manja brda poput Trtra i Krtolina. Grad Knin nalazi se podno brda Spasa. Kroz županiju se protežu i plodna polja kao što su Dubravsko polje, Donje polje i Petrovo polje³¹.

2.6. Klima

Šibensko-kninska županija može zahvaliti svojoj mediteranskoj klimi, koja obilježava većinu područja. Klima ima mediteransko-submediteranske osobine, pri čemu su dominantni vjetrovi jugo, bura i maestral, dok se povremeno javljaju i levant te tramuntana.

Duž obale, insolacija doseže prosječno 2710 sati godišnje, dok je prema unutrašnjosti nešto manja. Ljetne temperature su visoke, obično se kreću između 29°C i 35°C, ali vrućinu ublažava blagi maestral, vjetar koji puše s mora prema kopnu³².

Temperature mora uglavnom se kreću oko 24°C, što omogućuje sezoni kupanja od svibnja do listopada. Zime su umjerene, s očekivanim oborinama, dok su ljeta obično suha.

2.7. Stanovništvo

Županija broji 96.381 stanovnika prema podacima iz 2021. godine³³. Analizom se može primijetiti da je u proteklih deset godina broj stanovnika opao za oko deset tisuća ljudi. Grad Šibenik ima 34.302 stanovnika, dok Knin broji 10.633 stanovnika prema podacima iz 2011. godine. Šibenik je na prvom popisu stanovništva imao 15.000 stanovnika, a tijekom sljedećih 70 godina razvijao se i broj stanovnika je rastao, osobito nakon Drugog svjetskog rata.

Godina 1991. označena je kao prekretnica zbog negativnih demografskih trendova kao što su gubitak stanovništva zbog starenja, ratnih gubitaka i iseljavanja.

³⁰ <https://www.sibensko-kninska-zupanija.hr/stranica/opi-podaci/70>

³¹ <https://www.sibenik-tourism.hr/stranice/prirodne-ljepote/11.html>

³² <https://www.poslovniturizam.com/destinacije/sibenik/33/klima/>

³³ <https://www.sibensko-kninska-zupanija.hr/stranica/popis-stanovnistva/395>

2.8. Prometna povezanost

S obzirom na već spomenuti smještaj županije, važno je istaknuti njezin izuzetno značajan prometni položaj. Županija je povezana s ostatkom Dalmacije putem Jadranske magistrale, dok magistralne ceste omogućuju vezu s unutrašnjošću županije i Bosnom i Hercegovinom. Također, autocesta pruža povezanost s unutrašnjošću Hrvatske.

Treba spomenuti i željezničku prugu koja povezuje županiju s Zagrebom i Splitom. Nova željeznička linija između Šibenika i Perkovića povezana je s glavnim pravcem Split-Zagreb preko Knina prema Zadru i Bosni i Hercegovini, integrirajući Šibenik u željezničku mrežu regije države. Što se tiče pomorskog prometa, važno je istaknuti šibensku luku i trajektnu povezanost s Italijom. Luka Šibenik je otvorena za javni promet, posebno za međunarodne ekonomske aktivnosti važne za Republiku Hrvatsku. Organizacija prometa i prostora luke omogućuje prihvat svih vrsta pomorskih djelatnosti, uključujući putnički i teretni promet, nautički turizam, ribolov, rekreaciju te druge usluge. Preko luke se ostvaruje teretni i putnički promet unutar županijskog i šireg područja, igrajući ključnu ulogu u razvoju nautičkog turizma.

2.9. Gospodarstvo

Najveći doprinos gospodarstvu županije dolazi od turizma.³⁴ Glavni naglasak turističke ponude županije je na priobalnom području, gdje se svake godine ostvari više od pet milijuna noćenja. Ipak, ulaganje u turističke kapacitete u unutrašnjosti, koji posjeduju značajan potencijal za rast i razvoj, pružaju mogućnosti za proširenje turističke ponude i na tim područjima. Dodatno, razvoju zaleđa pridonose ulaganja u vinarije, vinograde, uljare i maslinike. Glavna vinogradarska područja nalaze se oko gradova Drniša, Skradina i Knina³⁵.

³⁴ <https://www.hgk.hr/zupanijska-komora-sibenik/gospodarski-profil-zupanije>

³⁵ <https://www.sibenik-tourism.hr/>

3. Turističke destinacije kao atrakcijski potencijal županije

Šibensko-kninska županija nudi bogatstvo turističkih destinacija. Turistička destinacija je geografski prostor, s ili bez administrativnih granica, gdje posjetitelji mogu pronaći smještaj tijekom noćenja. To je klaster proizvoda, usluga, aktivnosti i doživljaja u lancu turističkih vrijednosti osnovna je jedinica analize turističkih učinka.³⁶ Šibensko-kninska županija, sa svojim glavnim gradom Šibenikom i drugim gradovima poput Knina, Drniša, Vodica, Skradina, Primoštena i Rogoznice, odabrana je za analizu u radu zbog svoje izrazite kulturne i povijesne važnosti. Ovi gradovi su poznati po svojim turističkim atrakcijama poput Katedrale sv. Jakova u Šibeniku, Kninske tvrđave u Kninu i ostataka antičkog grada Burnuma u Drnišu. Također, privlačne turističke destinacije poput prekrasnih plaža u Vodicama, ulaza u Nacionalni park Krka u Skradinu i pitoreskne luke u Rogoznici čine ovo područje izuzetno atraktivnim za posjetitelje. Osim toga, prirodne ljepote Nacionalnog parka Krka s nevjerojatnim slapovima i Nacionalnog parka Kornati s fascinantnim otočjem dodatno obogaćuju turističku ponudu. Raznolike aktivnosti poput planinarenja, vožnje biciklom te ronjenja i snorkljanja u kristalno čistim vodama Jadranskog mora pružaju posjetiteljima nezaboravna iskustva. Kroz ova autentična iskustva, posjetitelji mogu dublje upoznati bogatu kulturnu baštinu i prirodne ljepote Šibensko-kninske županije, stvarajući tako trajne uspomene. S obzirom na cjelovitu turističku ponudu koja kombinira kulturno nasljeđe, prirodne ljepote te raznovrsne aktivnosti, ovo područje ima potencijal privući širok spektar posjetitelja željnih autentičnih iskustava.

3.1. Grad Šibenik

Šibenik, kao glavni grad i istaknuta turistička destinacija Šibensko-kninske županije, prvi put se spominje 1066. godine u darovnici Petra Krešimira IV, te je poznat i kao Krešimirov grad³⁷. Smješten na jugoistočnom dijelu sjevernodalmatinskog područja, grad je karakterističan po svojem središtu, koje je usječeno kanjonom rijeke Krke i Čikole te Prokljanskim jezerom i Šibenskim kanalom koji ga dijele na dva dijela. Šibenik je prepoznatljiv po bogatoj kulturnoj baštini i prirodnim ljepotama.

U samom središtu grada nalazi se čak 24 crkve, a posebno se ističu dvije građevine pod zaštitom UNESCO-a: katedrala sv. Jakova i tvrđava sv. Nikole. Grad je okružen brojnim

³⁶ https://mint.gov.hr/UserDocsImages/AA_2018_c-dokumenti/180926_unwto_definicije.pdf

³⁷ <https://www.dalmatiasibenik.hr/>

tvrđavama, poput sv. Mihovila, sv. Ivana, sv. Nikole i tvrđave Barone, koje pružaju prekrasan pogled na kanal sv. Ante i šibenski arhipelag. „Kamen kao okvir, kamen kao branitelj, kamen kao šetalište i susretište, Šibenik je kamen-kruna“³⁸.

3.2. Grad Knin³⁹

Grad Knin smješten je nedaleko od izvora rijeke Krke, udaljen 55 kilometara od Šibenika. Poznat kao kraljevski grad, Ključ Hrvatske i Vrata Dalmacije, Knin je važan simbol za sve Hrvate⁴⁰. Osim što je bio slavna prijestolnica hrvatskih kraljeva, Knin je i izvrstan vidikovac s kojeg se pruža prekrasan pogled na Dalmaciju⁴¹.

Grad Knin sve više ulaže u razvoj turizma u gradu i okolici. U blizini centra grada nalazi se jedna od najvećih srednjovjekovnih tvrđava u Europi, koja je prije tisuću godina služila kao prijestolnica četiri hrvatska kralja. Na planini Dinari, koja se uzdiže iznad grada, nalazi se najviši vrh u Hrvatskoj, s predivnim slapom Krčić⁴². Knin nudi raznolike aktivnosti poput planinarenja, jahanja konja, biciklizma, posjeta slapovima, jezerima, šumama, lov i ribolov.

U blizini Knina, na samo sedam kilometara udaljenosti, nalazi se Biskupija, važan srednjovjekovni arheološki lokalitet. Također, kninsko područje obuhvaća i Kapitul, arheološko nalazište ostatka starohrvatske crkve Sv. Spasa⁴³.

3.3. Grad Vodice⁴⁴

Grad Vodice prvi put se spominje 1403. godine i nalazi se otprilike 15 kilometara južno od Šibenika. Smješten na obali Jadranskog mora, Vodice su postale jedna od glavnih destinacija za turiste u Šibensko-kninskoj županiji. Turizam je ključna grana gospodarstva u ovom gradu, što potvrđuje rekordnih 1.523.185 noćenja ostvarenih u 2019. godini, čineći tu godinu najuspješnijom u povijesti turizma u Vodicama.

Područje grada obuhvaća i općinu Tribunj, otok Prvić te mjesnu zajednicu Srima, koja je važno predgrađe Vodica i također značajno turističko središte.

³⁸ Ivo Livaković, Turistička manografija Šibenik

³⁹ <https://knin.hr/>

⁴⁰ <https://knin.hr/povijest/>

⁴¹ <https://knin.hr/povijest/>

⁴² <https://knin.hr/turizam-u-kninu/>

⁴³ <https://knin.hr/turizam-u-kninu/>

⁴⁴ <https://www.grad-vodice.hr/grad-vodice/o-vodicama>

Vodice se ponose raznovrsnom ponudom smještaja, uključujući 15 hotela među kojima se ističu hoteli Olympia Sky i Imperial, te jedanaest kampova i mnoge privatne smještajne opcije.

3.4. Općina Primošten⁴⁵

Primošten se nalazi na jugu Šibensko-kninske županije, između gradova Šibenika i Rogoznice. Ovaj pitoreskni gradić je poznat po svojim vinogradima, a posebno se ističe činjenica da je slika vinograda u obliku kamene čipke, simbolizirajući proizvodnju lokalnog vina "Babić", izložena na zidu zgrade UN-a u New Yorku.

Osim vinograda, Primošten je poznat po prekrasnim plažama i uvalama u okolici. Plaža Raduča, koja se nalazi u ovom području, često je ocijenjena kao jedna od najljepših plaža u Hrvatskoj.

Jedno od glavnih turističkih odredišta u Primoštenu je kip Gospe od Loreta, visok 17,30 metara⁴⁶. Ovaj monumentalni spomenik, građen od betona s mozaičkom završnom obradom, proglašen je najvećim takvim spomenikom na svijetu. Njegova šuplja struktura omogućuje posjetiteljima da vide i unutrašnjost kipa. Kip je otvoren za posjetitelje od 2017. godine te pruža prekrasan pogled na okolni arhipelag.

3.5. Grad Skradin⁴⁷

Antički grad Scardona, koji se nalazi otprilike 15 kilometara udaljen od Šibenika, jedan je od najstarijih hrvatskih gradova. Prvi put se spominje pod imenom Skradin još u 10. stoljeću. Grad je dobio ime po Rimljanima jer je bio ključno administrativno, prometno i trgovačko središte provincije Dalmacije.

Smješten na ulazu u Nacionalni park Krka, Skradin je postao jedno od najvažnijih nautičkih odredišta na Jadranu te jedno od najznačajnijih turističkih destinacija. Ovaj maleni gradić nudi brojne mogućnosti za istraživanje prirodnih i kulturnih znamenitosti. Posjetitelji mogu istražiti Nacionalni park Krka, posjetiti Bribirsku Glavicu - arheološko nalazište poznato kao Hrvatska Troja, te istražiti Prokljansko jezero.

⁴⁵ <https://primosten.hr/povijest-primostena/>

⁴⁶ <https://primosten.hr/gospa-od-loreta/>

⁴⁷ <https://www.skradin.hr/hr/naslovnica/>

Jedna od posebnosti ovog kraja je Skradinski rižot, autohtono jelo koje se kuha desetak sati. Pravi Skradinski rižoto možete kušati jednom mjesečno kada se priprema u lokalnom restoranu, te je to jedno od iskustava koje posjetitelji ne smiju propustiti.

3.6. Grad Drniš⁴⁸

Drniš je grad koji su Turci izgradili 1522. godine tijekom svog pohoda na sjevernu Dalmaciju. Nalazi se u južnom dijelu Šibensko-kninske županije, zajedno s općinama Promina, Ružić i Unešić. Smješten je južno od planine Promine, što ga čini središnjom točkom županije. Na teritoriju grada teku dvije rijeke, Krka i Čikola, dok ga okružuju planine Promina, Moseć i Svilaja.

Drniš obiluje povijesnim spomenicima koji svjedoče o bogatoj prošlosti ovog područja. Među njima su Gradina i Meštrovićevo Vrelo života. Također, posjetitelji mogu razgledati Zavičajni muzej Drniške krajine, koji nudi stalnu arheološku izložbu te brojna umjetnička djela Ivana Meštrovića.

3.7. Općina Rogoznica⁴⁹

Rogoznica je smještena na južnom dijelu Šibensko-kninske županije, a njen položaj između Sjevernog i Južnog Jadrana utječe na njeno klimatsko ponašanje. Na rtu Planak, koji se nalazi u Rogoznici, dolazi do izravnog sudara vjetrova, klima i morskih struja, posebno bure i juga. Općina Rogoznica sastoji se od kopnenog dijela, poznatog kao Kopača, te otočića Kopara, koji je povezan s kopnom pomoću umjetnog nasipa.

Središte Rogoznice nalazi se na poluotoku, gdje se mogu vidjeti stare kamene kuće koje doprinose mediteranskoj atmosferi. Ovo ribarsko mjesto ima zaštićenu luku s dubokim gatom koja pruža sigurno sidrište za nautičare. Osim toga, Rogoznica je poznata po svojim prekrasnim plažama, čistom moru, otočićima, uvalama te Zmajevu jezero smješteno u krškom kamenjaru. Sve ove značajke privlače mnogobrojne turiste, posebno nautičare, ali i ljubitelje prirode i mirnog odmora.

⁴⁸ <https://www.drnis.hr/>

⁴⁹ <https://rogoznica.hr/nova/rogoznica/>

3.8. Otok Murter⁵⁰

Najveći otok u šibenskoj regiji je otok Murter, koji je odvojen od kopna uskim Murterskim kanalom preko kojeg je u mjestu Tisno izgrađen pokretni most. Na otoku se nalaze četiri naselja: Jezera, Murter, Tisno i Betina.

Tisno je najveće mjesto na otoku, a specifično je po tome što je razdvojeno na dva dijela - jedan dio je na samom otoku, dok je drugi dio na susjednom kopnu. Murter je najstarije naselje na otoku i smješteno je uz plodno polje između uvala Slanica i Hramina. Lokalni mještani se osim turizmom bave maslinarstvom, vinogradarstvom, ribarstvom i brodogradnjom.

Mjesto Jezera je smješteno u zaštićenoj uvali, a ime je dobilo po malim jezerima koja nastaju u udolinama nakon kiša, a nestaju kad sunce izađe. Betina se nalazi na poluotoku u luci.

Posjetitelji otoka mogu uživati u prekrasnim krajolicima, pješčanim plažama poput Slanice, Kosirine, Podvrške, Vučigrađe, Lovišća, ali i u dobrom vinu, ribljim specijalitetima i gostoljubivosti lokalnih mještana⁵¹.

⁵⁰ <https://www.visit-croatia.co.uk/croatia-destinations/croatian-islands/murter/>

⁵¹ <https://www.visit-croatia.co.uk/croatia-destinations/croatian-islands/murter/>

4. Kulturna baština kao atrakcijski potencijal županije

Kulturna baština predstavlja izuzetno važan segment identiteta Šibensko-kninske županije te je ključna u oblikovanju turističke ponude ovog područja. Glavni grad Šibenik posebno se ističe bogatstvom kulturnih dobara koja obuhvaćaju različite segmente⁵²:

- Sakralna arhitektura: Šibenik je poznat po imponzantnoj katedrali sv. Jakova, remek-djelu renesansne arhitekture koje je UNESCO proglasio svjetskom baštinom. Tu su i brojne crkve poput crkve sv. Frane i crkve Gospe van Grada, svjedoci bogate sakralne povijesti grada. Trenutno se katedrala sv. Jakova koristi kao glavna turistička atrakcija u Šibeniku. Posjetitelji mogu razgledati unutrašnjost katedrale, uključujući glavni oltar, kipove, vitraže i druge umjetničke detalje. Katedrala je također popularno odredište za vjenčanja i koncerte klasične glazbe. Potencijalno neiskorišteni potencijal može biti dodatno osnaživanje kulturnih događaja poput izložbi, predavanja ili umjetničkih performansa unutar katedrale, privlačeći tako različitu publiku.
- Stambene i civilne građevine: U staroj jezgri grada mogu se vidjeti autentične kamene kuće i palače iz različitih povijesnih razdoblja, poput palače Fingulić-Guletta i palače Sorkočević. One svjedoče o bogatoj prošlosti i kulturi grada. Također, palača se može koristiti za posebne događaje poput vjenčanja, koncerata ili umjetničkih performansa. Neiskorišteni potencijal može biti daljnji razvoj interpretativnih tura koje dublje istražuju povijest palače i njezinih vlasnika, kao i organiziranje tematskih događaja koji privlače različitu publiku, poput gastronomskih festivala ili radionica tradicionalnih obrta.
- Povijesna jezgra: Šibenska stara jezgra s uskim ulicama, trgovačkim ulicama poput Kalelarge te srednjovjekovnim trgovima poput Poljane i Gradske tržnice odiše posebnim šarmom i autentičnošću. Neiskorišteni potencijal može biti organizacija tematskih tura koje istražuju povijest i značaj Kalelarge, uključujući i posjete lokalnim zanatlijama ili radionicama tradicionalnih obrta. Također, moguće je promovirati Kalelargu kao mjesto za kulturne događaje poput uličnih umjetničkih performansa, glazbenih festivala ili gastronomskih manifestacija.
- Memorijalni spomenici: U Šibeniku se mogu vidjeti i spomenici posvećeni važnim povijesnim događajima i osobama, poput spomenika hrvatskom kralju Petru Krešimiru

⁵² <https://www.dalmatiasibenik.hr/>

IV i spomenika hrvatskim braniteljima. Spomenik hrvatskim braniteljima u Šibeniku također je važan simbol koji odaje počast hrabrim pojedincima koji su sudjelovali u obrani Hrvatske tijekom Domovinskog rata. Neiskorišteni potencijal može biti organizacija obilježavanja važnih datuma i događaja vezanih uz Domovinski rat kao što su obljetnice, sjećanja i memorijali. Također, moguće je promovirati ovaj spomenik kao mjesto za edukaciju o Domovinskom ratu kroz izložbe fotografija, dokumentarni filmovi ili interaktivne postavke koje prikazuju povijest tog razdoblja.

- Fortifikacijske građevine: Grad je okružen impresivnim fortifikacijama poput tvrđava sv. Mihovila, sv. Ivana i tvrđave Barone, koje su nekada štatile grad od neprijateljskih napada.
- Etnološka kultura⁵³: Šibensko-kninska županija obiluje tradicionalnim običajima, narodnim nošnjama, pjesmom i plesom koji su važan dio kulturnog identiteta ovog područja. Etnološka kultura Šibensko-kninske županije koristi se u turizmu kroz organizaciju folklornih događaja i manifestacija koje prikazuju tradicionalne običaje, nošnje, pjesmu i ples te pružaju posjetiteljima autentično iskustvo lokalne kulture. Također, turističke ture koje uključuju posjete etnografskim muzejima ili radionicama tradicionalnih obrta dodatno promoviraju kulturni identitet područja.

Slika 5: Narodne nošnje u Šibeniku⁵⁴

Sva ova kulturna bogatstva čine Šibenik i okolicu privlačnom destinacijom za posjetitelje koji žele istražiti bogatu povijest i kulturu ovog područja.

⁵³ <https://www.visit-sibenik.eu/hr/istrazi/kultura-i-bastina/tradicija/narodna-nosnja-sibenskog-kraja/>

⁵⁴ <https://sibenskiportal.hr/naslovna/foto-narodne-nosnje-i-pjesma-ozivjele-sibenik/>

4.1. Katedrala svetog Jakova

Gradnja katedrale sv. Jakova⁵⁵ u Šibeniku predstavlja izuzetno važan period u povijesti tog grada i arhitekture uopće. Projekt je započet sredinom 15. stoljeća, ali je trajao gotovo stoljeće i pol, tijekom kojeg je više majstora nadgledalo radove i doprinosilo njezinom oblikovanju. Evo nekoliko ključnih trenutaka u izgradnji katedrale:

Početak gradnje (1431.): Gradnja katedrale započela je 1431. godine pod vodstvom mletačkih majstora i šibenskih klesara. U ovom ranom razdoblju izgrađeni su temelji i donji gotički dio pročelja, kao i sjeverni i južni zidovi te portali crkve.

Dolazak Jurja Matejeva Dalmatinca: Nakon početnog razdoblja gradnje, Šibenčani nisu bili zadovoljni dosadašnjim napretkom, pa su angažirali Jurja Matejeva Dalmatinca kao novog glavnog arhitekta. On je postao ključna figura u izgradnji katedrale i radio je na projektu do svoje smrti 1475. godine.

Doprinosi Jurja Matejeva Dalmatinca: Juraj Matejev Dalmatinac je značajno doprinio izgradnji najljepših dijelova katedrale, uključujući tri apside, stupove s kapitelima, sakristiju, krstionicu i ornamentalni vijenac. Njegov rad ostavio je dubok i trajan pečat na arhitekturi katedrale.

Nastavak gradnje nakon smrti Jurja Matejeva Dalmatinca: Nakon smrti Jurja Matejeva Dalmatinca, gradnju katedrale nastavljali su drugi majstori, poput Nikole Firentinca, mletačkih graditelja Bartola i Jakova iz Mestre te zadarskog majstora Mestičevića. Njihov doprinos obuhvatio je završne radove na katedrali.

Katedrala sv. Jakova u Šibeniku danas je jedno od najvažnijih djela renesansne arhitekture u Hrvatskoj i UNESCO je uvrstio na popis svjetske baštine. Ona predstavlja simbol vjere, kulture i povijesti Šibenika te je neizostavan dio turističke ponude tog grada.

Katedrala sv. Jakova u Šibeniku zaista je remek-djelo arhitekture koje obuhvaća elemente nekoliko stilskih razdoblja i ostavlja dubok dojam svojom grandioznošću i ljepotom. Evo nekoliko ključnih značajki i zanimljivosti o katedrali:

⁵⁵ <https://www.dalmatiasibenik.hr/>

Stilovi gradnje: Kroz stoljeća gradnje, katedrala je prolazila kroz različite stilove, uključujući gotički, renesansni i gotičko-renesansni stil. Ovaj spoj stilova doprinio je njezinoj jedinstvenoj estetici i karakteru.

Arhitektonske karakteristike: Katedrala ima bazilikalni plan s centralnom lađom visokom 19 metara te kupolom visokom 31 metar, koja je djelo majstora Nikole Firentinca. Tambur kupole ima 16 prozora i leži na četiri monolitna stupa.

Materijali: Za gradnju katedrale korišten je običan bijeli kamen i mramor, a nije korišten nikakav vezivni materijal. Ova tehnika gradnje dodatno ističe ljepotu i čvrstoću katedrale.

Kameni reljefi: Juraj Dalmatinac je katedralu obogatio nizom kamenih glava, uključujući tri lavlje glave i 71 ljudsku glavu. Ove glave predstavljaju portrete ljudi iz Šibenika tog vremena te dodaju osobnost i identitet katedrali.

Grobnice biskupa: Unutar katedrale nalazi se nekoliko grobnica šibenskih biskupa. Posebno je značajan sarkofag Jurja Šižgorića, jednog od zagovaratelja gradnje katedrale, na čijem se poklopcu nalazi lik izrađen od strane Jurja Dalmatinca.

Katedrala sv. Jakova danas je ne samo vjersko svetište već i kulturno blago koje privlači posjetitelje svojom ljepotom, poviješću i značajem. Njezina izgradnja predstavlja izuzetan primjer strpljenja, vještine i predanosti majstora kroz stoljeća.

Šibenska katedrala sv. Jakova 2000. godine uvrštena je na UNESCO-vu listu svjetske baštine. „Jedinstvena je i među renesansnim crkvama s pročeljem u obliku trolista, ali i po suglasju arhitekture i niza od 71 realističnog portreta na apsidama.“⁵⁶

⁵⁶ Citat (Turistička zajednica grada Šibenika. Šibenik - Povijest. <https://www.sibenik-tourism.hr/hr/povijest>)

Slika 6. Katedrala sv. Jakova⁵⁷

4.2. Gradska vijećnica u Šibeniku⁵⁸

Loža ili Šibenska gradska vijećnica nalazi se na sjevernoj strani starog glavnog gradskog trga, nasuprot pročelja poznate katedrale Sv. Jakova. Ujedno je i jedan od najpoznatijih gradskih spomenika kulture. Sagrađena je između 1533. i 1546. godine kao velika renesansna građevina. Vijećnica se proteže na dva kata, u vrijeme kada je sagrađena gornji kat je bio reprezentativna prostorija gradskog vijeća, a danas je u njemu matični ured. Pročelje prvog kata bilo je strukturirano stupovima, donji dio bio je ukrašen balustradom i balkonom. Danas se u donjem dijelu s pogledom na katedralu nalazi restoran.

Kuriozitet je da je gradska vijećnica stradala u savezničkim zračnim napadima tijekom Drugog svjetskog rata, točnije 1943. godine. No, pod vodstvom arhitekta Harolda Bilinića, vraćena je u izvorni oblik.

4.3. Hrvatsko narodno kazalište u Šibeniku⁵⁹

Šibensko kazalište, koje je osnovano 18. siječnja 1870. godine od strane Društva šibenskog kazališta, ima važno mjesto u kulturnoj baštini grada Šibenika. Građevina kazališta posebna je

⁵⁷ <https://smart-travel.hr/katedrala-svetog-jakova-sibenik/>

⁵⁸ <https://gov.sibenik.hr/stranice/gradska-vijecnica/87.html>

⁵⁹ <https://hnksi.hr/o-kazalistu/>

i po stropu glumišta koji je ukrašio zadarski umjetnik Antun Zuccaro 1868. godine, prikazujući utjecajne Šibenčane. Osim toga, kazalište je iznjedrilo mnoge poznate umjetnike poput glumaca Gorana Višnjica i Špire Guberine te glazbenika Arsena Dedića, Vice Vukova i Miše Kovača.

Također, u gradu se ponose i s najpoznatijom Šibenskom limenom glazbom, osnovanom 1848. godine, te pjevačkim društvom "Kolo", osnovanim 1899. godine. Kroz svoju povijest, kazalište je ostavilo dubok trag na kulturnoj sceni Šibenika i Hrvatske te i danas ostaje važno središte umjetničkog izraza i kulturne raznolikosti.

4.4. Tvrđava sv. Mihovila⁶⁰

Tvrđava nazvana po crkvi posvećenoj arkanđelu Mihovilu smještena je na strmoj stijeni koja kontrolira i brani ušće rijeke Krke, s visinom od sedamdeset metara iznad razine mora. Ulazna vrata tvrđave, građena u gotičkom stilu, jednostavna su i lišena ukrasa. Iznad vrata postavljen je grb obitelji Dofin, s trokutastim štitom na kojem su tri dupina isklesana jedan iznad drugoga.

Početkom 15. stoljeća, na sjevernom zidu otvaraju se vrata koja vode do šetnice, a zid šetnice izgrađen je u 19. stoljeću. Tijekom 17. i 18. stoljeća, tvrđava je pretrpjela eksploziju baruta što je rezultiralo njezinim djelomičnim rušenjem.

Godine 2012. započeti su infrastrukturni radovi kao dio projekta koji je rezultirao izgradnjom ljetne pozornice s 1077 sjedećih mjesta. Dvije godine kasnije, obnovljena tvrđava otvorila je svoja vrata posjetiteljima, nudeći im nove kulturne, edukativne i glazbeno-scenske programe. Postala je simbol kulturno-povijesnog i baštinskog značaja grada Šibenika i Republike Hrvatske.

4.5. Tvrđava Barone⁶¹

Paralelno s tvrđavom sv. Ivana, tvrđava je izgrađena 1646. godine kao obrambena struktura protiv turskih napada na Šibenik. Antonio Leni bio je projektant ove tvrđave, smještene na brdu Šubićevac, poznate i kao tvrđava Šubićevac, nazvane prema plemićkoj obitelji Šubić.

Kada je prestala služiti svrsi obrane grada, tvrđava je napuštena i započelo je njezino propadanje. Tijekom 20. stoljeća, služila je kao meteorološka stanica, ali početkom 20. stoljeća počela se raspravljati o ideji obnove. Grad Šibenik pokrenuo je obnovu tvrđave 2014. godine s

⁶⁰ <https://www.tvrđjava-kulture.hr/hr/tvrđava-sv-mihovila/povijest-tvrđave/>

⁶¹ <https://www.tvrđjava-kulture.hr/hr/tvrđava-barone/povijest-tvrđave/>

ciljem pretvaranja u inovativni muzej, koristeći suvremene tehnologije kako bi posjetiteljima približio trenutke borbe s Osmanskim Carstvom.

Projekt, vrijedan 1.5 milijuna eura, od kojih je jedna četvrtina financirana sredstvima EU fondova, uređen je kao kulturni i gastronomski centar za mlade i odrasle, uz posebno osmišljeno dječje igralište. Tvrđavu čini posebnom njezin nevjerojatan pogled na gradsku jezgru i kanal svetog Ante.

4.6. Tvrđava sv. Ivana⁶²

Tvrđava svetog Ivana, poznata i kao Tanaja, smještena je na vrhu brda sjeverno od šibenske gradske jezgre, na visini od 115 metara nadmorske visine. Ime je dobila po kapeli koja je tu postojala do 1638. godine, kada je srušena zbog gradnje tvrđave. Izgradnja tvrđave bila je odgovor na loše odnose između Venecije i Osmanskog Carstva, koji su uzrokovali izbijanje Kandijskog rata, te je utvrda podignuta radi obrane grada Šibenika. Šibenčani su izgradili tvrđavu svetog Ivana u rekordnom roku od 58 dana tijekom kolovoza i listopada.

Tvrđavu je projektirao vojni inženjer Antonio Leni iz Genove, a njezin je tlocrt oblikovan u zvjezdastom obliku. Sjeverna strana tvrđave pojačana je visokim nasipom u obliku kliješta, što joj je donijelo i drugi naziv Tanaja (iz talijanskog "Tanaglia" - kliješta). U svibnju 2019. godine započeo je projekt revitalizacije tvrđave vrijedan 50 milijuna kuna, nakon što su zagrebački arhitekti Boris Ileković i Dina Vulin Ileković podnijeli prijavu za obnovu te postali glavni autori projekta. Neiskorišteni potencijal tvrđave svetog Ivana može biti daljnje obogaćivanje turističke ponude kroz organizaciju tematskih događaja poput srednjovjekovnih sajмова, viteških turnira ili kulturnih manifestacija koje promiču lokalnu povijest i tradiciju.

4.7. Tvrđava sv. Nikole⁶³

Na samom ulazu u kanal svetog Ante nalazi se jedinstvena renesansna građevina koja predstavlja izniman spomenik svjetske arhitektonske baštine - tvrđava svetog Nikole. „ Tvrđava sv. Nikole je trokutastog oblika te se nalazi na ulazu u kanal sv. Ante, sagrađena tijekom 16. stoljeća služila je gradu za obranu od turskih napada s mora. Spada u najjače fortifikacijske spomenike na jadranskoj obali, te uskoro kreće u obnovu”⁶⁴. Gradnja utvrde započela je 1540.

⁶² <https://www.tvrdjava-kulture.hr/hr/tvrđava-sv-ivana/povijest-tvrđave/>

⁶³ <https://www.kanal-svetog-ante.com/hr/posjet-tvrđavi-sv-nikole/informacije-o-tvrđavi>

⁶⁴ Stančić, 2019: 26

godine prema projektu Giana Girolama Sanmichelija, mletačkog arhitekta. Utvrda je izgrađena na otoku Ljuljevcu kako bi zaštitila grad od turskih napada s mora. Veliki kameni blokovi korišteni za izgradnju bili su djelo domaćih majstora poput Frane Dismanića iz Šibenika i Dujma iz Splita.

Tvrđava se nalazi na grebenu okruženom morem, povezanom s kopnom samo jednim dijelom. Trokutastog je oblika s tri strane namijenjene obrani, dok se na lukovima vrata nalazi kip svetog Nikole. Na tvrđavi su se nekada nalazila i kapelica te prostor za posadu, dok su na razini mora izgrađeni otvori za topove koji su služili za obranu. Originalni oblik tvrđava je zadržala do današnjih dana i odmah je vidljiva pri ulasku u Šibenski kanal.

Kroz projekt Turističke valorizacije Šibensko-kninske županije 2013. godine, uređena je šetnica u kanalu svetog Ante i pristupni put do tvrđave. Tvrđava je 2017. godine uvrštena na UNESCO-vu listu svjetske kulturne baštine, a 2019. godine službeno je otvorena preuređena tvrđava u sklopu projekta financiranog sredstvima Europske unije, Šibensko-kninske županije i Vlade Republike Hrvatske, odnosno Ministarstvom kulture

Slika 7. Tvrđava sv. Nikole⁶⁵

4.8. Kninska tvrđava⁶⁶

Tvrđava, čije se korijene može pratiti sve do 9. stoljeća, dobiva današnji izgled tijekom 18. stoljeća kada je umjetnim zahvatom odvojena od brda Spas koje se nalazi sjeverno od nje.

⁶⁵ <https://www.kanal-svetog-ante.com/hr/atrakcije-u-kanalu/tvrđava-sv-nikole>

⁶⁶ <https://fortressofknin.hr/>

Podijeljena je na donji, srednji i gornji dio koji su povezani pokretnim mostovima. Ulaz u tvrđavu omogućen je preko pokretnog mosta kroz Loredanova vrata, nazvana po prvom kninskom providuru Antoniju Loredanu.

Kninska tvrđava zaštićena je urbanistička cjelina i upisana je u registar Kulturne baštine Republike Hrvatske, kao i spomenik nulte kulture, tj. spomenik od posebnog nacionalnog interesa.⁶⁷

Slika 8: Podjela Kninske tvrđave⁶⁸

4.9. Kip Gospe od Loreta u Primoštenu⁶⁹

Otvoren 2017. godine, spomenik posvećen Gospi od Loreta predstavlja jedan od novijih spomenika u županiji te je smješten u Primoštenu, gradu kojem je posvećen. Impozantne visine od 17,30 metara, ovaj spomenik je najviši takve vrste na svijetu.

Izrađen je od betona, dok je završna obrada izvedena mozaičkom tehnikom, koristeći srebro, zlato i bojano staklo. Zbog svoje šupljine iznutra, unutrašnjost objekta je vidljiva. Glavni arhitekt ovog projekta je Aron Varga, dok je tim stručnjaka pod vodstvom Miluna Garčevića bio zadužen za izradu mozaika. Kip Gospe od Loreta je atraktivno mjesto na kojemu se održavaju razne radionice, koncerti i ostala događanja te su iskoristili potencijal koristeći ugostiteljski objekt.

⁶⁷ <https://knin.hr/kninska-tvrđava/>

⁶⁸ <https://fortressofknin.hr/>

⁶⁹ <https://croatiatravelreviews.com/primostenska-gospa-od-loreta/>

4.10. Samostan Visovac⁷⁰

Samostan Visovac smješten je na malom otočiću unutar Nacionalnog parka Krka, usred Visovačkog jezera, oblikovanog od strane same rijeke Krke. Prvi put se spominje pod imenom Bijela Stijena 1400. godine, dok je crkva na tom mjestu izgrađena 1576. godine.

Na otočiću, unutar samostana, nalazi se i škola za mlade franjevce, kao i park bogat autohtonim i egzotičnim biljem. Posebna znamenitost je ferman, zapovijed sultana Mehmeda iz 1674. godine, kojom se otok s cjelokupnim svojim imanjima vraća franjevcima. Osim razgledavanja crkve, posjetitelji imaju priliku istražiti školu za mlade franjevce te uživati u šetnjama kroz prekrasan park bogat autohtonim i egzotičnim biljem. Neiskorišteni potencijal ovog mjesta može biti dodatno promoviranje kao centra za ekološku i duhovnu obnovu, pružajući posjetiteljima mogućnost sudjelovanja u programima meditacije, duhovnih vježbi ili ekoloških radionica.

4.11. Muzej grada Šibenika

Muzej grada Šibenika smješten je u bivšoj Kneževoj palači, u blizini Katedrale. Osnovan je 20. prosinca 1925. godine u povodu obilježavanja tisućite obljetnice hrvatskog kraljevstva⁷¹. Utvrda je nekada bila dio obrambenog obalnog sistema grada. Adaptacija zgrade završena je 1975. godine, što je omogućilo suvremeno funkcioniranje muzeja. Neiskorišteni potencijal može biti razvoj interaktivnih izložbenih prostora ili programa obogaćivanja posjeta, poput vodičkih tura s interpretacijom ili radionica koje uključuju posjetitelje u aktivnosti poput izrade tradicionalnih obrta ili kulinarstva, pružajući im dublje i angažiranije iskustvo istraživanja šibenske kulturne baštine.

4.12. Arheološko nalazište Bribirska glavica⁷²

Bribirska glavica, smještena u mjestu Bribir nedaleko od grada Skradina, poznata je među arheolozima kao hrvatska Troja. Obuhvaća površinu od otprilike 72.000 kvadratnih metara i nalazi se na visini od 300 metara nadmorske visine. Na ovom nalazištu moguće je pratiti kontinuirani slijed ljudskog naseljavanja od prapovijesti, liburnskog doba, antike, starohrvatske

⁷⁰ <https://www.dalmatiasibenik.hr/hr/istrazi/kultura-i-bastina/samostan-visovac/>

⁷¹ http://www.muzej-sibenik.hr/hrv/o_muzeju.asp

⁷² <https://www.skradin.hr/hr/istrazi/kultura-i-bastina/bribirska-glavica/>

povijesti pa sve do srednjeg vijeka. Bribirska glavica trenutno se koristi u turizmu kao arheološko nalazište koje privlači posjetitelje zainteresirane za povijest i arheologiju. Posjetitelji mogu razgledati ostatke drevnih naselja i arhitekture te dobiti uvid u kontinuirani slijed ljudskog naseljavanja kroz različite povijesne periode. Neiskorišteni potencijal ovog nalazišta može biti razvoj dodatnih interpretativnih sadržaja poput muzejskih izložbi, interaktivnih postava ili digitalnih vodiča koji bi posjetiteljima pružili dublje razumijevanje povijesti i značaja ovog lokaliteta.

4.13. Crkva Presvetog Otkupitelja⁷³

Crkva je bila u izgradnji od 1926. do 1930. godine, a radili su je arhitekti Harold Bilinić i Lavoslav Horvat, zajedno s graditeljem Marinom Marasovićem. No, važno je napomenuti da je arhitektonski projekt osmislio Ivan Meštrović, poznati hrvatski kipar. Meštrović je imao želju da svojoj obitelji sagradi grobnicu, ali i da svom rodnom kraju podari crkvu, te je ovim projektom ostvario oba cilja.

Navedene građevine imaju značajan doprinos turizmu u Šibensko-kninskoj županiji, privlačeći posjetitelje svojom kulturom i povijesnom vrijednošću. Katedrala svetog Jakova, svojom impresivnom gotičkom arhitekturom, predstavlja kulturni dragulj i turističku atrakciju. Gradska vijećnica u Šibeniku, s bogatom poviješću također privlači posjetitelje koji žele istražiti lokalnu kulturu. Hrvatsko narodno kazalište u Šibeniku doprinosi kulturnoj ponudi, pružajući posjetiteljima umjetničke izvedbe. Tvrđave poput Sv. Ivana. Barone, sv. Mihovila, sv. Nikole i Kninska tvrđave predstavljaju povijesne spomenike s prekrasnim pogledima te su često destinacije za turističke obilaske. Kip Gospe od Loreta u Primoštenu dodatno obogaćuje turističku ponudu, predstavljajući sakralni spomenik s jedinstvenom arhitekturom. Samostan Visovac na istoimenom otoku predstavlja duhovno i kulturno odredište, privlačeći posjetitelje svojom mirnom atmosferom. Muzej grada Šibenika, arheološko nalazište Bribirska glavica i Crkva Presvetog Otkupljenja pružaju dodatne kulturne i povijesne perspektive za posjetitelje željne istraživanja.

Potencijalni neiskorišteni potencijali mogli bi uključivati bolje povezivanje ovih lokaliteta u tematske ture, promociju manje poznatih dijelova županije te dodatna ulaganja u interpretaciju kulturne baštine. Buduća valorizacija može uključivati jaču suradnju između

⁷³ <https://www.dalmatiasibenik.hr/hr/istrazi/kultura-i-bastina/crkva-presvetog-otkupitelja/>

institucija, unapređenje turističke infrastrukture te promicanje manje poznatih lokaliteta kako bi se ostvarila potpuna valorizacija kulturne baštine regije.

5. Prirodna baština kao atrakcijski potencijal županije⁷⁴

Republika Hrvatska ima osam nacionalnih parkova i dvanaest parkova prirode, među kojima se ističu Nacionalni park Krka, Nacionalni park Kornati, Park prirode Dinara i Park prirode Vransko jezero, koji se nalaze unutar Šibensko-kninske županije.⁷⁵ Ovi nacionalni i parkovi prirode predstavljaju bogatstvo slatkovodnog ekosustava uklopljenog između krševitih planina i mirnog mora, stvarajući impresivne prirodne spomenike koji su dar kako lokalnom stanovništvu tako i turistima. Osim navedenih nacionalnih parkova i parkova prirode, županija se može pohvaliti predivnim kanalom sv. Ante, spektakularnim kanjonom rijeke Čikole te Prokljanskim jezerom.

Nacionalni parkovi poput Krke i Kornata te parkova prirode u Šibensko-kninskoj županiji predstavljaju dragocjenu prirodnu baštinu koja se koristi za turističke svrhe. Krka i Kornati privlače brojne posjetitelje svojom spektakularnom prirodom, slapovima, očuvanim ekosustavom i bogatstvom faune i flore. Parkovi prirode, uključujući Dinaru i Vransko jezero pružaju priliku za različite aktivnosti poput planinarenja, biciklizma i promatranja ptica. Kanal Sv. Ante, kanjon rijeke Čikole i Prokljansko jezero dodatno obogaćuju turističku ponudu regije. Kanal sv. Ante pruža mogućnost za nautički turizam, dok kanjon rijeke Čikole privlači ljubitelje prirode i avanturiste⁷⁶. Prokljansko jezero sa svojom specifičnom florom i faunom, predstavlja mirnu oazu i prostor za ekoturizam. Unatoč tome potencijalno neiskorišteni potencijali uključuju bolje povezivanje ovih područja, jaču promociju manje poznatih dijelova prirode te unapređenje turističke infrastrukture. Buduća valorizacija mogla bi uključivati edukativne programe o očuvanju prirode, promicanje ekoturizma, te razvoj ekološki osviještenih turističkih aktivnosti. Suradnja s lokalnim zajednicama, institucijama i organizacijama također može doprinijeti potpunijem iskorištavanju prirodnih ljepota Šibensko-kninske županije.

5.1. Nacionalni park Krka⁷⁷

U znanstvenom kontekstu, krš se smatra prirodnim fenomenom, a rijeka Krka se ističe kao iznimni primjer fenomena krša. Ova rijeka, koja se proteže na duljini od 75 kilometara, oblikujući svoj put kroz krško područje, protječe kroz područje Šibensko-kninske županije.

⁷⁴ <https://priroda-skz.hr/hr/prirodna-i-kulturna-bastina/prirodna-bastina/>

⁷⁵ <https://www.dalmatiasibenik.hr/hr/istrazi/priroda/>

⁷⁶ <https://priroda-skz.hr/hr/prirodna-i-kulturna-bastina/prirodna-bastina/>

⁷⁷ <https://www.npkrka.hr/hr/o-nama/>

Zbog svoje iznimne prirodne, znanstvene i kulturne vrijednosti, 1985. godine proglašena je Nacionalnim parkom. Njezini izvori su u podnožju planine Dinare, na sjeveroistočnoj strani od Knina. Rijeka obiluje sedam slapova, a ukupni pad iznosi 242 metra, pri čemu su najviši slapovi Roški slap (visok 22,5 metara) i Skradinski buk (visok 45,7 metara), koji su među najvećim sedrenim slapovima u Europi⁷⁸.

Unutar Nacionalnog parka nalaze se dva značajna kulturna spomenika. To su Samostan Visovac, smješten na istoimenom jezeru, te manastir sv. Arhandela, koji predstavlja duhovno središte pravoslavnih vjernika. Također, turistički su atraktivne i etnografski vrijedne vodene mlinice⁷⁹.

Nacionalni park Krka namijenjen je prije svega kao znanstveno, kulturno, odgojno-obrazovno i rekreativno odredište za posjetitelje, ali je isto tako i glavna turistička destinacija. To potvrđuje činjenica da kroz Park svake godine prođe gotovo milijun posjetitelja.

Slika 9. Nacionalni park Krka⁸⁰

⁷⁸ <https://croatia.hr/hr-hr/priroda/krka>

⁷⁹ <https://croatia.hr/hr-hr/priroda/krka>

⁸⁰ <https://www.getyourguide.com/krka-national-park-12098/unesco-sites-tc266/>

5.2. Nacionalni park Kornati⁸¹

Kornatski arhipelag obuhvaća 148 otoka, stvarajući kameni labirint na ukupnoj površini od 216,78 četvornih kilometara. No, od te površine samo je četvrtina kopno, većinom od krša i vapnenca, dok je ostatak morski akvatorij visoke vrijednosti. To je jedinstveno otočje s obiljem hridi, rtova, otoka, otočića, zatona, uvala i uvalica, te je najrazvedenija otočna skupina u cijelom Sredozemlju. Ovi otoci postali su Nacionalni park 1980. godine, podijeljeni u dva niza: Kornatski i Piškerski, nazvani prema najvećem otoku Kornatu.

Najviše strme litice s kojih se pruža prekrasan pogled na pučinu nalaze se na otoku Klobučaru (visine 80 metara), Rašipu Velikom (visine 64 metra) i Piškerima (visine 45 metara), dok podmorski grebeni uranjaju u more i dosežu dubine od devedeset metara⁸². Na otoku Piškerima nalazi se pet kuća i mala crkva, izgrađena 1560. godine isključivo za ribare, što je jedinstven primjer takve crkve na Jadranu. Otoci su uglavnom bez vegetacije, prekriveni samo rijetkom travom, negdje planikom i crnikom, dok je podmorje bogato ribom. Trenutno se koristi u turizmu kao Nacionalni park koji privlači posjetitelje zbog svoje nevjerojatne ljepote, raznovrsnosti krajolika te mogućnosti za aktivnosti poput plovidbe, ronjenja i istraživanja netaknute prirode. Neiskorišteni potencijal ovog arhipelaga može biti daljnji razvoj održivih oblika turizma koji promiču zaštitu prirode i očuvanje biološke raznolikosti, kao i organizacija ekoloških edukativnih programa koji posjetiteljima pružaju uvid u krhki ekosustav ovog područja.

Slika 10. Nacionalni park Kornati⁸³

⁸¹ https://www.np-kornati.hr/index.php?option=com_content&view=featured&Itemid=101&lang=hr

⁸² https://www.np-kornati.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=60&Itemid=225&lang=hr

⁸³ <https://camprehut.com/okruzenje/hrvatska/np-kornati>

5.3. Park prirode Vransko jezero⁸⁴

Najveće prirodno jezero i močvarno područje u mediteranskoj Hrvatskoj je Vransko jezero. To jezero dobiva vodu iz nekoliko izvora, među kojima su Vrio, Biba, Pećina i Škorobić, a ime je dobilo po mjestu Vrana gdje se ti izvori nalaze. Površina jezera iznosi 57 četvornih kilometara, dok je dubina vode između dva do najviše pet metara. Jezero predstavlja primjer kriptodepresije u kršu jer se nalazi u krškom polju.

Jezero je važno stanište za mnoge ugrožene vrste ptica, te je zimovalište za oko sto tisuća ptica vodarica. Glavna karakteristika parka je bogatstvo ribe i razvijeni sportski ribolovni turizam, te je Park također ornitološki rezervat. Proglašen je Parkom prirode 16. rujna 1999. godine, a 2013. godine dodatno je zaštićen Ramsarskom konvencijom, uvrštavajući ga u popis zaštićenih močvarnih područja.

Vransko jezero predstavlja izuzetnu prirodnu atrakciju u Hrvatskoj, koristeći se u turizmu kao omiljeno odredište za ljubitelje prirode, ptica i sportskog ribolova. Posjetitelji imaju priliku istražiti jezero kroz različite aktivnosti poput plovidbe, promatranja ptica ili ribolova. Neiskorišteni potencijal ovog područja može biti daljnji razvoj ekoturizma kroz organizaciju edukativnih tura o bogatstvu lokalnog ekosustava, kao i promocija aktivnosti poput vožnje kajakom ili biciklizma duž obale jezera. Također, moguće je promovirati Vransko jezero kao destinaciju za održive oblike turizma, poput eko-kampova ili farmi koje nude organske proizvode, pružajući posjetiteljima autentično iskustvo povezanosti s prirodom.

5.4. Park prirode Dinara⁸⁵

„Park prirode Dinara, naš najmlađi park proglašen u veljači 2021. godine, ime je dobila vjerojatno od ilirskog plemena Dindari koji su ovu planinu koristili kao stočarsku planinu. Dinara je najviša planina u Republici Hrvatskoj, a u njenom podnožju nastala je prva hrvatska država. Na neki način, Dinara je danas simbol hrvatske državnosti”⁸⁶. Obuhvaća površinu od 630,52 km², što ga čini drugim najvećim parkom nakon Velebita. Oko jedne trećine parka nalazi se u Šibensko-kninskoj županiji, dok je ostatak smješten u Splitsko-dalmatinskoj

⁸⁴ <https://www.pp-vransko-jezero.hr/>

⁸⁵ <https://www.parkovihrvatske.hr/park-prirode-dinara>

⁸⁶ <https://www.parkovihrvatske.hr/park-prirode-dinara>

županiji. Područje parka izuzetno je važno zbog očuvanja prirodnih vrijednosti, raznolikosti flore i faune, bogate geološke raznolikosti te različitih prirodnih staništa.

Park obuhvaća masive Dinare, s vrhovima poput Sinjala, Troglava i Kamešnice, gornji tok rijeke Cetine, izvor rijeke Krke, kanjon Krčića te krška polja uz rijeku Cetinu. Također, na području parka nalazi se crkva sv. Spasa na vreli rijeke Cetine.

5.5. Kanjon rijeke Čikole⁸⁷

Najduži pritok rijeke Krke, s ukupnom dužinom od 46 km i dubinom do 130 m, izvire podno planine Svilaje u blizini Čavoglava. Nastavljajući svoj put kroz Petrovo polje, ovaj pritok postaje sve brži, pretvarajući se u bujicu ulaskom u kanjon. Na nekim mjestima, formira mala jezera prije nego što se ulijeva u rijeku Krku.

Kanjon i vodeni tok ovog pritoka, koji se proteže na 13 km, zaštićeni su kao značajan krajobraz od kraja Petrova polja pa sve do granice s Nacionalnim parkom Krka od 1967. godine. Kanjon se prostire od grada Drniša do mjesta gdje se ulijeva u rijeku Krku iznad Skradinskog buka. Početak i kraj kanjona obilježavaju dvije srednjovjekovne utvrde, Gradina nad Drnišom i Ključice na donjem toku.

U kanjonu obitava bogat biljni i životinjski svijet, uključujući 298 vrsta biljaka, četiri vrste riba, četiri vrste vodozemaca te 22 vrste sisavaca, pri čemu su šišmiši najbrojniji⁸⁸. Značajno je napomenuti da je kanjon bogat špiljama, a među najpoznatijima su Topla peć i Brina, gdje su pronađeni tragovi prisutnosti čovjeka iz mlađeg paleolitika⁸⁹. Tijekom zime, kroz kanjon protječe brza krška rijeka, dok je ljeti potpuno suha.

5.6. Kanal sv. Ante⁹⁰

Kanal sv. Ante proteže se na oko 2000 metara duljine, s širinom od 220 metara i dubinom od 40 metara, obuhvaćajući područje od šibenskog mosta do mletačke tvrđave sv. Nikole te pripadajuće okolno more.

⁸⁷ <https://www.tz-drnis.hr/index.php/hr/sto-posjetiti/kanjon-cikole>

⁸⁸ <https://priroda-skz.hr/hr/zasticena-podrucja/znacajni-krajobrazi/vodeni-tok-i-kanjon-cikole/o-lokalitetu/>

⁸⁹ <https://priroda-skz.hr/hr/zasticena-podrucja/znacajni-krajobrazi/vodeni-tok-i-kanjon-cikole/o-lokalitetu/>

⁹⁰ <https://www.kanal-svetog-ante.com/hr>

U sklopu kanala, kroz projekt financiran od strane Europske unije, Javna ustanova Priroda Šibensko-kninske županije realizirala je šetnicu. Duga je oko 4,5 kilometara i projektirana je s ciljem da svojim izgledom i materijalima ne narušava prirodni sklad zaštićenog područja. Ova šetnica pruža posjetiteljima priliku za uživanje u prekrasnom krajoliku uz kanal, istovremeno promičući očuvanje prirode i zaštićenog područja. Neiskorišteni potencijal ove šetnice može biti daljnji razvoj turističkih sadržaja duž nje, poput postavljanja informativnih tabli o flori, fauni i povijesti tog područja, kao i organizacija vođenih tura ili tematskih događanja koja istražuju bogatu kulturnu i prirodnu baštinu Kanala sv. Ante. Također, promocija šetnice kao destinacije za aktivni odmor, poput trčanja, biciklizma ili piknika, mogla bi dodatno privući posjetitelje i doprinijeti lokalnoj turističkoj industriji.

6. Manifestacije Šibensko-kninske županije⁹¹

Turistička zajednica grada Šibenika, kao i Šibensko-kninske županije, tijekom godine organizira različite dugogodišnje manifestacije za sve uzraste.

Jedan od najpoznatijih festivala, koji ujedno predstavlja zaštitni znak grada Šibenika, jest Međunarodni dječji festival.⁹² Prvi put održan 1958. godine na inicijativu zaljubljenika u umjetnost za djecu, festival se vrlo brzo pretvorio u veliki međunarodni događaj. Organizatori festivala pridaju najveću važnost djetetu i njegovom stvaralaštvu, te se fokusiraju na unaprjeđivanje estetskog odgoja djece kroz umjetnost. Festival potiče dječje ideje kroz dramsku, lutkarsku, glazbenu, scensku, filmsku i likovnu umjetnost, a to ostvaruje kroz tri osnovna aspekta: održavanje godišnje smotre odabranih ansambala iz Hrvatske i inozemstva, radionički program kao oblik izravnog uključivanja djece u stvaralački proces te organiziranje stručnih i znanstvenih aspekata za poticanje kreativnosti i odgoja djece. Ansambli se izvode ispred stare gradske vijećnice na otvorenoj pozornici koja predstavlja središte festivala. Tijekom festivalskih dana, Šibenik se pretvara u otvorenu kinodvoranu na svojim starim goričkim skalinama.

Spomenuta pozornica ispred stare gradske vijećnice ne samo da domaćin Međunarodnog dječjeg festivala, već i Večeri dalmatinske šansone. Ovaj šibenski festival ističe se po visokoj kvaliteti organizacije i umjetničkih izvedbi, što potvrđuju brojne nagrade i priznanja, uključujući titulu najboljeg događaja grada Šibenika 1998., 1999., 2008. godine, kao i osvajanje prestižne diskografske nagrade PORIN za najbolji festivalski album u 2001., 2004., 2007., 2008. i 2012. godini⁹³. „Jedna od posebnih značajki festivala jest i to da se sve skladbe izvode uživo bilo uz festivalski orkestar ili uz pratnju klapa ili ansambala, kao i uz mogućnost samostalnog nastupa izvođača uz gitarsku ili klavirsku pratnju. Festival se sastoji od dvije večeri: Večeri starih skladbi, na kojoj se izvode klasici hrvatske glazbene scene često u novim aranžmanima, te Večeri ovih skladbi, za koje se raspisuje natječaj svake godine”⁹⁴.

⁹¹ <https://www.visit-sibenik.eu/hr/dogadanja/>

⁹² <https://www.mdf-sibenik.com/>

⁹³ <https://www.sansona-sibenik.com/?tip=stranica&id=1&title=o-festivalu>

⁹⁴ <https://www.sansona-sibenik.com/?tip=stranica&id=1&title=o-festivalu>

Godine 2014., tijekom renovacije tvrđave sv. Mihovila, realizirana je ideja o ljetnoj pozornici koja je postala prestižno mjesto s 1077 sjedećih mjesta u regiji⁹⁵. Tako je povijesni spomenik postao centar glazbeno-scenskih programa tijekom ljetnih mjeseci.

Hrvatski festival putnika je trodnevni događaj koji se održava u Šibeniku od 2012. godine. Ovaj festival okuplja ljubitelje putovanja, ali i sve ostale zainteresirane koji dijele strast prema istraživanju svijeta. Tijekom festivala, posjetitelji imaju priliku na zabavan i jedinstven način upoznati različite aspekte putovanja⁹⁶. Glavni cilj festivala je promicanje različitih načina putovanja i širenje pozitivnih aspekata istraživanja svijeta, kako bi i oni koji nisu skloni putovanjima shvatili da ona mogu biti izuzetno uzbudljiva⁹⁷. Osim toga, festival nudi predavanja poznatih putnika, koncerte, plesne nastupe te degustaciju hrane i pića, stvarajući tako atmosferu učenja, druženja i zabave.

Prvi dan kolovoza u malom mjestu Tribunj rezerviran je za tradicionalne magareće utrke⁹⁸. Ovaj događaj može se činiti jednostavnim - natjecatelji jednostavno jašu magarce do cilja. Međutim, magarci su poznati po svojoj tvrdoglavosti i inatu, što često čini utrku izazovnom i zabavnom za promatrače.

Tradicionalni srednjovjekovni sajam u Šibeniku obično se održava u rujnu, za vrijeme proslave blagdana sv. Mihovila, zaštitnika grada⁹⁹. Tijekom tog tjedna, trgovci i ulice Šibenika vraćaju se u srednji vijek, pružajući lokalnom stanovništvu i turistima priliku da uživaju u raznim atrakcijama poput viteških borbi, plesova, paljbe iz topova te bogate sajamske ponude domaćih proizvoda¹⁰⁰.

Zimi, Šibensko-kninska županija privlači lokalno stanovništvo i turiste na Šibenski božićni sajam "Adventura"¹⁰¹. Turistička zajednica Šibensko-kninske županije i grad Šibenik organiziraju poseban blagdanski ugođaj u parku Roberta Visianija, koji postaje glavno okupljalište. Posjetitelji mogu uživati u glazbenom programu i bogatoj gastronomskoj ponudi s naglaskom na domaće proizvode.

Osim navedenih događaja, tu su i drugi zanimljivi događaji poput CMC festivala, Uličnog festivala u Vodicama, The Garden festivala, Regate Burtiž, Dana Šalše i Pulente,

⁹⁵ <https://www.tvrdjava-kulture.hr/hr/tvrđava-sv-mihovila/ljetna-pozornica-nekad-i-sad/>

⁹⁶ <https://www.hrvatskiklubputnika.com/stranice/croatian-travel-festival/2.html>

⁹⁷ <https://www.hrvatskiklubputnika.com/stranice/croatian-travel-festival/2.html>

⁹⁸ <https://www.tz-tribunj.hr/51-tradicionalne-tribunjske-magarece-trke/>

⁹⁹ <https://www.sibenik-tourism.hr/eventi/sajam-u-srednjovjekovnom-sibeniku/37.html>

¹⁰⁰ <https://www.sibenik-tourism.hr/eventi/sajam-u-srednjovjekovnom-sibeniku/37.html>

¹⁰¹ <https://www.adventurasibenik.hr/>

Tradicionalne regate "Latinsko idro", Cro race u Primoštenu, Gabrinog maratona, Igara na korentu, Murterskog pira, Ribarske večeri u Tribunju i mnogi drugi.

S obzirom na ključnu ulogu turizma u Šibensko-kninskoj županiji, strateško planiranje njegovog razvoja ne samo da postaje nužnost, već i prilika za potpuno iskorištavanje svih potencijala regije. Turizam, ako se promišljeno razvija, može djelovati ne samo kao generator prihoda kroz tradicionalne turističke usluge, već i kao katalizator koji potiče širu ekonomsku diversifikaciju. Povećanje udjela lokalnih proizvoda i usluga u turističkoj ponudi, promoviranje održivih praksi te poticanje suradnje s drugim sektorima, poput poljoprivrede, ribarstva, brodogradnje i drugih gospodarskih grana, može rezultirati potpunim iskorištavanjem potencijala regije. Sinergijski učinak različitih sektora, potaknut turizmom, može stvoriti održivu ekonomsku dinamiku koja ne samo da podržava turističku industriju, već i doprinosi ukupnom prosperitetu i kvaliteti života stanovništva. U tom sveobuhvatnom pristupu, turizam postaje ne samo izvor prihoda već i pokretač šireg društveno-gospodarskog razvoja, osiguravajući da svi potencijali Šibensko-kninske županije budu dobro iskorišteni i integrirani u održivi razvojni model.

7. Značaj nautičkog turizma

Nautički turizam predstavlja jedan od najbrže rastućih oblika turizma, temeljeći se na aktivnostima povezanim s turističkim i rekreativnim plovidbama. Razvoj nautičkog turizma na određenom području povezan je s prirodnim uvjetima poput obala, vodenih površina, geografskog položaja te klimatskih i meteoroloških karakteristika.¹⁰²

Republika Hrvatska, s razvedenom morskobalnom, zaštićenim uvalama i ugodnom klimom, te povoljnim prometnim položajem, postala je jedna od najomiljenijih destinacija nautičara. Početak razvoja nautičkog turizma na Jadranu datira još iz 19. stoljeća, a organizirana putovanja na obali započela su 1870. godine¹⁰³.

Razvoj suvremenog nautičkog turizma u Hrvatskoj počeo je šezdesetih godina 20. stoljeća izgradnjom četiri marine sa 150 vezova.¹⁰⁴ Kasnije je 1982. osnovan Adriatic Club Yugoslavia Brijuni (ACY), koji je kasnije promijenio ime u Adriatic Yacht Club Opatija (ACY), a potom i u Adriatic Croatia International Club (ACI)¹⁰⁵. Tokom razvoja trgovačkog društva sagradilo se 22 luka nautičkog turizma, tj., marina, a nalaze se u pet regija Hrvatske.

- Istra: ACI marine: Umag, Rovinj, Pula, Pomer
- Kvarner: ACI marine: Opatija, Cres, Supetarska draga, Rab, Šimuni
- Šibenska regija: ACI marine: Žut, Piškera, Jezera, Vodice, Skradin
- Splitska regija: ACI marine: Trogir, Split, Milna, Vrboska, Palmižana
- Dubrovačka regija: ACI marine: Korčula, Veljko Barbieri, Dubrovnik

Šibensko-kninska županija, s najrazvedenijom obalom u Hrvatskoj, privlači mnoge nautičare. Na području županije nalazi se jedanaest marina, od kojih pet posjeduje Plavu zastavu za kvalitetu¹⁰⁶:

ACI MARINA ŽUT¹⁰⁷ smještena na istoimenom otoku Žut, dio Kornatskog arhipelaga, predstavlja savršenu točku za istraživanje bogatstva Kornatskih otoka. S modernom infrastrukturom, servisnim radionicama i raznovrsnim sadržajima, omogućuje ploviteljima

¹⁰² <https://hrcak.srce.hr/file/80129>

¹⁰³ Kolovrat, 2018: 19

¹⁰⁴ <https://zir.nsk.hr/islandora/object/vus%3A356/datastream/PDF/view>

¹⁰⁵ Kolovrat, 2018: 19

¹⁰⁶ Kolovrat, 2018

¹⁰⁷ <https://aci-marinas.com/hr/marina/aci-zut/>

ugodan boravak. Dostupna je turistima koji dolaze na ljetovanje brodom, ima 120 vezova u moru i 15 bova za sidrenje plovila, te je sezonska marina otvorena od 1.04.- 31.10.

ACI MARINA PIŠKER¹⁰⁸ smještena između otoka Piškera i Panitula vela, omiljeno mjesto nautičarima jer se nalazi na sredini puta kroz Nacionalni park Kornati. Ima 118 vezova u moru za jahte do 40m dužine, također je sezonska marina te je otvorena samo od 1.04. –31.10.

ACI MARINA JEZERA¹⁰⁹ smještena na otoku Murteru u južnom djelu uvale Jezera. Ima na raspolaganju 233 priveza u vodi i 60 mjesta za smještaj plovila na suhom. 2013. godine biva nagrađena u kategoriji Najbolje male marine na Jadranu. Njezina blizina Kornatskih otoka i Nacionalnog parka Krka čini je izvrsnom polazišnom točkom za nautičke avanture.

ACI MARINA VODICE¹¹⁰ nalazi se u središtu grada Vodice, točnije u uvali Vrulje. Ima zaštitu od dva valobrana i otvorena je tijekom cijele godina, a nudi 382 veza u moru i 55 mjesta za smještaj plovila na kopnu. Ne nudi samo vezove i usluge za plovila već i širok spektar zabavnih opcija, restorana i trgovina. Njezina povezanost s centrom grada olakšava istraživanje lokalne kulture i znamenitosti.

ACI MARINA SKRADIN¹¹¹ jedna je od najljepših ACI marina smještena na srednjem Jadranu na samom ušću rijeke Krke sa 180 vezova u moru. Zbog svog položaja i slatke vode nautičarima je jedna od omiljenih destinacije tijekom cijele godine Hrvatska posjeduje mnoge prednosti za razvoj nautičkog turizma, što privlači nautičare visoke platežne moći. Važno je uskladiti cijenu s kvalitetom usluga kako bi destinacija zadržala svoj imidž i privukla još veći broj nautičkih turista.

Šibensko-kninska županije, domaćin brojnih nautičkih centara predstavlja izuzetnu destinaciju za nautički turizam. Ova regija ne samo da povezuje ljubitelje mora s prirodnim ljepotama, već nudi i bogato kulturno blago koje obogaćuje iskustvo posjetitelja. Trenutno, nautički turizam u Šibensko-kninskoj županiji uživa u prednostima modernih marina, kvalitetne infrastrukture te pruža raznolike usluge poput održavanja plovila i servisnih radionica. Osim toga, ova destinacija nudi predivno morsko okruženje i prirodne ljepote otoka.

Mogućnosti za daljnji napredak su višestruke. Infrastrukturni razvoj, poput proširenja vezova i poboljšanja servisnih sadržaja, može povećati kapacitete i privući više nautičkih

¹⁰⁸ <https://aci-marinas.com/hr/marina/aci-piskera/>

¹⁰⁹ <https://aci-marinas.com/hr/marina/aci-jezera/>

¹¹⁰ <https://aci-marinas.com/hr/marina/aci-vodice/>

¹¹¹ <https://aci-marinas.com/hr/marina/aci-skradin/>

entuzijasta. Edukacija lokalnih dionika u turističkom sektoru, zajedno s postavljanjem standarda za održivost, doprinosi poboljšanju kvalitete usluga i privlačenju ekološki osvještenijih posjetitelja. Uz naglasak na promociju kulturne baštine, integraciji lokanih običaja u nautičko iskustvo te suradnji s lokalnom zajednicom, Šibensko-kninska županije može dodatno obogatiti svoju turističku ponudu. Digitalna prisutnost i moderna tehnološka rješenja također mogu poboljšati iskustvo nautičkih posjetitelja. Kroz sve ove inicijative, županija ima potencijala postati još privlačnija destinacija za nautički turizam, pridonoseći dugoročnom rastu i razvoju regije.

8. Razvojni ciljevi Šibensko-kninske županije

S obzirom da je turizam glavna gospodarska djelatnost u Šibensko–kninskoj županiji potrebno je strateški planirati turistički razvoj. Turistički razvoj ne samo da bi pridonio prosperitetu same turističke industrije, već bi imao pozitivan utjecaj na ukupno gospodarstvo i poboljšanje kvalitete života stanovništva u županiji. Prepoznajemo da turizam, kao što je prikazano u prethodnom tekstu, sam po sebi nije dovoljan za poticanje ekonomske dinamike. Međutim, ako bi se promatrao kao platforma za razvoj gospodarstva ili kanal prodaje, te ako bi se povećao udjel lokalnih proizvoda ili usluga u krajnjem proizvodu i poticanjem pratećih aktivnosti moguće je značajno doprinijeti razvoju ostalih sektora gospodarstva, kao na primjer poljoprivreda, ribarstvo, brodogradnja, građevina, transport, energetika i dr.

U kontekstu turističkog razvoja Šibensko-kninske županije, naglasak na održivost obuhvaća različite ključne aspekte. Ekološka održivost ističe važnost promicanja očuvanja prirodnih resursa, posebno u nacionalnim parkovima, te potiče ekološki odgovorne prakse u turizmu s ciljem smanjenja ekološkog otiska. „U pogledu održivoga razvoja UNCED je kroz Agendu 21, između ostalog, dao sljedeće upute i zaključke koji se tiču ekološki održivoga razvoja (Agenda 21)¹¹²:

- pravo na razvoj mora biti ostvareno uz poštivanje ravnoteže razvoja i potrebe okoliša s obzirom na današnje i buduće generacije;

- kako bi se dostigao održivi razvoj, zaštita okoliša će postati sastavni dio razvojnog procesa i ne može biti promatrana izvan njega¹¹³. Socijalna održivost naglašava važnost uključivanja lokalnog stanovništva u turističke aktivnosti i uspostavljanje dijaloga o razvoju. Dodatno, težimo prema pravilnoj raspodjeli ekonomske koristi turizma kako bi lokalna zajednica što više participirala u pozitivnim učincima turističke industrije¹¹⁴. Ekonomska održivost promiče diversifikaciju ekonomske baze kroz integraciju turizma s drugim sektorima te potiče lokalne poduzetnike i male tvrtke unutar turističkog lanca vrijednosti, čime se potiče ravnoteža u ekonomskom razvoju regije. „Ekonomska nosivost prostora definira se kao sposobnost prostora za razvoj turističke djelatnosti do mjere kada njezini interesi i daljnji razvoj počinju onemogućavati slobodan razvoj ostalih gospodarskih djelatnosti u prostoru¹¹⁵. Kulturna

¹¹² Grofelnik, 2020: 23

¹¹³ Grofelnik, 2020: 23

¹¹⁴ Grofelnik, 2020

¹¹⁵ Grofelnik, 2020: 28

održivost naglašava važnost zaštite i promicanja kulturne baštine putem održivih turističkih praksi. Osim toga, potičemo autentične kulturne doživljaje koji poštuju lokalnu tradiciju i doprinose očuvanju kulturnog identiteta. Održiv razvoj infrastrukture naglašava nužnost planiranja i izgradnje infrastrukture uzimajući u obzir očuvanje okoliša i lokalnog identiteta. Investicije u ekološki prihvatljive oblike prijevoza i energetske efikasnost dodatno pridonose održivosti turističke destinacije. Upravljanje destinacijom ključno je za postizanje održivog turizma, uključujući razvoj jasnih strategija na razini destinacije te uspostavu sustava praćenja i upravljanja turističkim pritiscima. Kombinacija svih ovih aspekata stvara održiv turizam koji zadovoljava trenutne potrebe bez ugrožavanja sposobnosti budućih generacija da zadovolje svoje potrebe.

Turistička zajednica Šibensko-kninske županije podijelila je svoje ciljeve u pet skupina¹¹⁶:

1. Razvoj novih turističkih proizvoda i održivo gospodarenje turističkim resursima

Dosadašnji razvoj turizma temeljen je na glavnom turističkom proizvodu suncu i moru te posjetu Nacionalnog parka Krke kao i jednodnevnim izletima u Nacionalni park Kornati. Također, razvoj je ograničen samo na priobalna područja u ljetnom razdoblju, dok ostatak prostora nije prilagođen aktivnostima turista unatoč potencijalu. Da bi se razvila ponuda kroz cijelu godinu i proširili proizvodi na razini cijele županije, ključno je poticati razvoj u manje razvijenijim područjima. Županije posjeduje obilje prirodnih i kulturnih resursa koji se lako mogu pretvoriti u atraktivne turističke destinacije. „Transformacija turističkih resursa u turističke atrakcije zahtijevala bi inventarizaciju i evaluaciju svih segmenata prostora kako bi se utvrdile mogućnosti proširenja turističke ponude i na taj način ojačali selektivni oblici turizma.“¹¹⁷

2. Integrirani razvoj turističke infrastrukture

Turistička infrastruktura je ključna komponenta razvoja turizma jer omogućuje funkcioniranje turističkih aktivnosti na određenom području i pruža podršku u procesu pretvaranja turističkih resursa u atrakcije. Stanje turističke infrastrukture očituje orijentaciju smještajnih i ugostiteljskih objekata u priobalnom području dok se u zaobalju i na otocima potpuno zaostaje. Stoga, povećanjem razvoja na smještajne kapacitete, resurse i atrakcije u

¹¹⁶ <https://www.sibensko-kninska-zupanija.hr/stranica/-master-plan-turizma-ibensko-kninske-upanije/214>

¹¹⁷ <https://www.sibensko-kninska-zupanija.hr/stranica/-master-plan-turizma-ibensko-kninske-upanije/214>

zaobalju stvorila bi se mogućnost razvoja turizma tijekom cijele godine i potaknuo bi se razvoj slabije razvijenog područja u županiji.

3. Stvaranje uvjeta za konsolidaciju i razvoj poduzetništva, njegovih inicijativa i investicija

Kvalitetno turističko upravljanje zahtjeva kvalitetan marketing i promociju destinacije, turističkog proizvoda i pojedinih lokaliteta. Tijekom promidžbe i brendiranja turističke destinacije, u ovom slučaju Šibensko-kninske županije, potrebno je osim na turistički proizvod sunce i more pažnju jednako staviti na kulturnu i prirodnu baštinu, atraktivnu prirodu. Samo brendiranje, odnosno razvoj autentičnog brenda iznimno je važno za prepoznavanje destinacije na europskom turističkom tržištu kao destinacija kvalitetne usluga, atrakcija, bogate kulturne ponude, ali i jadranske ponude sunca i mora.

4. Cilj osiguravanja prepoznatljivosti

Šibensko-kninska županija, kao turistička destinacija sa svojom dugotrajnom tradicijom, ne uspijeva ostvariti turističku i smještajnu ponudu koja bi omogućila prihode tijekom cijele godine. Stoga, razvoj kvalitetnih poslovnih inicijativa ključan je jer privatni sektor preuzima glavnu ulogu u ponudi smještaja i ugostiteljstva. Budući razvoj poslovanja usmjeren je povezivanju poljoprivrednih s turističkom, odnosno povezati priobalni i zaobalni turizam kako bi se ostvario cjelogodišnji turizam i povećao ukupan BDP županije.

5. Cilj povećanja efikasnosti upravljanja i organizacije turističkog sustava regije

Suvremeni trendovi u turizmu zahtijevaju kvalitetan sustav i organizaciju upravljanja pri čemu je posebna pažnja potrebna za razvoj ljudskih resursa. Radi jačanja turističkog sektora i povećanja konkurentnosti važno je kontinuirano educirati i usavršavati turističke dionike u svim sektorima jer se tako stvara kvalitetniji turistički proizvod i postigla viša razina turističke usluge. Kako bi se ciljano i potpuno razvili ljudski resursi, važno je provoditi edukaciju ravnomjerno u svim sektorima.

Zaključak

Turistička ponuda Šibensko-kninske županije, unatoč bogatstvu prirodnih resursa, dosad se uglavnom temeljila na atraktivnostima sunca i mora. Nacionalni parkovi i parkovi prirode u Šibensko-kninskoj županiji predstavljaju ključnu komponentu njezinog turističkog identiteta. Ove prirodne oaze ne samo da pridonose turističkom privlačenju već igraju ključnu ulogu u očuvanju biološke raznolikosti i održivog razvoja regije. Stoga potrebno je nastaviti ulagati u očuvanje i promociju nacionalnih parkova i parkova prirode kako bi se osiguralo dugoročno održivo upravljanje ovim dragocjenim resursima. Dalmacija se ističe kao prepoznatljiva privlačna i konkurentna turistička destinacija, koja svoju ponudu tijekom cijele godine temelji na raznolikim autentičnim turističkim proizvodima, proizašlim iz bogate prirodne i kulturne baštine. Vizija Šibensko-kninske županije kao turističke destinacije teži prepoznatljivosti, konkurentnosti i atraktivnosti na europskom i globalnom tržištu. Očuvana priroda i kulturna baština, postavljena na slikovitu krajobraznu osnovu, poslužila je kao temelj održivog turističkog razvoja. Taj razvoj temelji se na jedinstvenim turističkim proizvodima, raznolikoj cjelogodišnjoj ponudi te pružanju visokokvalitetnih turističkih usluga. Lokalne destinacije, organizirane u turističke skupine koje se oslanjaju na kompetitivan održiv razvoj, razvile su lokalno autentične turističke proizvode koji se međusobno nadopunjavaju na razini županije. Učinkovit županijski turistički sustav omogućuje turistima brz i jednostavan pristup informacijama, efikasno planiranje boravka kombiniranjem turističkih proizvoda iz različitih turističkih skupina, čime ostvaruju autentično turističko iskustvo.

Osim nacionalnih parkova i parkova prirode, u županiji se nalaze i lokaliteti iznimne kulturne i povijesne vrijednosti, pod zaštitom UNESCO-a, što privlači brojne posjetitelje. Tvrđave sv. Mihovila i sv. Nikole, kao i kanal sv. Ante, također su popularne turističke atrakcije. Povećanju broja posjetitelja doprinose i razni festivali, događaji i manifestacije.

Uz navedenu prirodnu i kulturnu baštinu veliki utjecaj za razvoj turizma u Šibensko-kninskoj županiji ima i nautički turizam. Naime, iako nosi prednosti u obliku modernih marina i atraktivnog morskog okoliša, suočava se s izazovima koji uključuju potrebu za dodatnim razvojem infrastrukture i održivijim pristupom. U kontekstu nautičkog turizma, prednosti leže u privlačnom ambijentu i dobro opremljenim marinama, pružajući jedinstvena iskustva. S druge strane, izazovi uključuju potrebu za ekološki osvještenijim pristupom te daljnjim poboljšanjem infrastrukture i kvalitete usluga.

Uz pažljivo vođenje, Šibensko-kninska županija ima priliku postati ne samo poznata turistička destinacija, već i model održivog razvoja koji poštuje prirodno nasljeđe, potiče lokalnu ekonomiju te pruža jedinstvena iskustva posjetiteljima.

Glede prvog istraživačkog pitanja, radom je prikazano da se turistička ponuda Šibensko-kninske županije, usprkos velikom resursnom bogatstvu, u bliskoj povijesti isključivo oslanjala na turistički proizvod sunca i mora. Međutim, unazad nekoliko godina izraženiji su posjeti Nacionalnom parku Krka i Nacionalom parku Kornati, kao i Prirodnom parku Dinara i Prirodnom parku Vransko jezero. Također, osim izraženijih posjeta parkovima, u županiji se razvijaju posjete lokalitetima od značajne vrijednosti s aspekta povijesti, arheologije, etnologije, povijesti umjetnosti i drugih znanosti. Valorizacijom tvrđave sv. Mihovila i sv. Nikole, kao i kanalom sv. Ante povećao se broj posjetitelja u Šibensko-kninskoj županiji. Osim, kulturnih i prirodnih atrakcija značajnom porastu broja turista doprinijele su razne kulturne manifestacije poput Međunarodnog dječjeg festivala, Večeri dalmatinske šansone, Hrvatski festival putnika, Ljetna pozornica na tvrđavi sv. Mihovila i The Garden festivala koji je privukao mlađu populaciju u županiju.

Glede drugog istraživačkog pitanja analizom se može zaključiti da je potrebno uložiti značajne napore kako bi se napravio zaokret prema održivom turističkom razvoju. Turistička zajednica smatra da turizam županije treba razvijati u pet smjerova, odnosno ciljeva. Kao prvi smjer navodi se razvoj novih turističkih proizvoda i održivo gospodarenje turističkim resursima, slijedi integrirani razvoj turističke infrastrukture, zatim omogućiti stvaranje uvjeta za konsolidaciju i razvoj poduzetništva, njegovih inicijativa i investicija, kao četvrti smjer navodi se cilj osiguravanja prepoznatljivosti i cilj povećavanja efikasnosti upravljanja i organizacije turističkog sustava regije.

Literature i izvori

Knjige i monografije:

1. Vukonić, Boris, i Nevenka Čavlek. Rječnik turizma. Zagreb: Masmedia, 2001.
2. Gržinić, Jasmina. Uvod u turizam-povijest, razvoj, perspektive. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2019.
3. Jadrešić, Vlatko. Turizam u interdisciplinarnoj teoriji i primjeni. Zagreb: Školska knjiga, 2001.
4. Vukonić, Boris. Povijest hrvatskog turizma. Zagreb: Prometej, 2005.
5. Dragan, Magaš. Turistička destinacija. Opatija: Hotelijerski fakultet, 1997.
6. Radišić, Franjo. Poduzetnički menadžment u turizmu. Opatija: Hotelijerski fakultet Opatija, 1997.
7. Njavro, Mato. Turistička monografija. Zagreb: Turistička naklada Zagreb, 2004.
8. Livaković, Ivo. Tisućljetni Šibenik. Šibenik: Gradska knjižnica Juraj Šižgorić, 2002.

Internetski izvori:

1. <https://www.sibensko-kninska-zupanija.hr/> (Pristupila 16.12.2023.)
2. <https://www.tvrdjava-kulture.hr/hr/tvrdava-svetog-ivana/bastina/> (Pristupila 7.1.2024.)
3. <https://www.tvrdjava-kulture.hr/hr/tvrdava-barone/bastina/> (Pristupila 7.1.2024.)
4. <https://www.tvrdjava-kulture.hr/hr/tvrdava-sv-mihovila/bastina/> (Pristupila 12.1.2024.)
5. <https://www.kanal-svetog-ante.com/hr/posjet-tvrdavi-sv-nikole> (Pristupila 12.1.2024.)
6. <https://www.grad-vodice.hr/> (Pristupila 15.12.2023.)
7. <https://knin.hr/> (Pristupila 15.12.2023.)
8. <https://www.drnis.hr/> (Pristupila 15.12.2023)
9. <https://www.murter.hr/> (Pristupila 15.12.2023)
10. <https://www.np-krka.hr/> (Pristupila 11.2.2024.)
11. <http://www.np-kornati.hr/index.php?lang=hr> (Pristupila 11.2.2024.)
12. https://hr.wikipedia.org/wiki/Park_prirode_Dinara (Pristupila 13.2.2024.)
13. <http://www.pp-vransko-jezero.hr/hr/> (Pristupila 13.2.2024.)
14. <https://www.sibensko-kninska-zupanija.hr/stranica/-master-plan-turizma-ibensko-kninske-upanije/214> (Pristupila 17.2.2024)
15. <https://www.hgk.hr/zupanijska-komora-sibenik/odsjek-za-turizam> (Pristupila 17.2.2024)

16. <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58169> (Pristupila 3.3.2024.)
17. <https://www.dalmatiasibenik.hr/> (Pristupila 17.12. 2023.)
18. <https://www.dalmatiasibenik.hr/hr/istrazi/priroda/> (Pristupila 3.3.2024.)
19. <https://www.mdf-sibenik.com/> (Pristupila 3.3.2024.)
20. <https://hrcak.srce.hr/file/80129> (Pristupila 5.3.2024.)
21. <https://zir.nsk.hr/islandora/object/vus%3A356/datastream/PDF/view> (Pristupila 5.3.2024.)
22. <https://tehnika.lzmk.hr/nauticki-turizam> (Pristupila 5.3.2024.)
23. <https://aci-marinas.com/> (Pristupila 5.3.2024.)
24. <https://www.sibenik-tourism.hr/stranice/povijest/61.html> (Pristupila 24.3.2024.)
25. <https://www.sibensko-kninska-zupanija.hr/stranica/opi-podaci/70> (Pristupila 20.3.2024.)
26. <https://www.sibenik-tourism.hr/stranice/prirodne-ljepote/11.html> (Pristupila 20.3.2024.)
27. <https://www.poslovniturizam.com/destinacije/sibenik/33/klima/> (Pristupila 20.3.2024.)
28. <https://knin.hr/> (Pristupila 20.3.2024.)
29. <https://www.grad-vodice.hr/grad-vodice/o-vodicama> (Pristupila 21.3.2024.)
30. <https://primosten.hr/gospa-od-loreta/> (Pristupila 21.3.2024.)
31. <https://primosten.hr/povijest-primostena/> (Pristupila 20.3.2024.)
32. <https://rogoznica.hr/nova-rogoznica/> (Pristupila 21.3.2024.)
33. <https://sibenskiportal.hr/naslovna/foto-narodne-nosnje-i-pjesma-ozivjele-sibenik/> (Pristupila 21.3.2024.)
34. <https://www.visit-sibenik.eu/hr/istrazi/kultura-i-bastina/tradicija/narodna-nosnja-sibenskog-kraja/> (Pristupila 21.3.2024.)
35. <https://gov.sibenik.hr/stranice/gradska-vijecnica/87.html> (Pristupila 22.3.2024.)
36. <https://hnksi.hr/o-kazalistu/> (Pristupila 22.3.2024.)
37. <https://www.tvrdjava-kulture.hr/hr/tvrđava-sv-mihovila/povijest-tvrđave/> (Pristupila 23.3.2024.)
38. <https://www.tvrdjava-kulture.hr/hr/tvrđava-barone/povijest-tvrđave/> (Pristupila 23.3.2024.)
39. <https://www.kanal-svetog-ante.com/hr/posjet-tvrđavi-sv-nikole/informacije-o-tvrđavi> (Pristupila 23.3.2024.)
40. <https://fortressofknin.hr/> (Pristupila 23.3.2024.)
41. <https://croatiatravelreviews.com/primostenska-gospa-od-loreta/> (Pristupila 23.3.2024.)

42. <https://www.dalmatiasibenik.hr/hr/istrazi/kultura-i-bastina/samostan-visovac/>
(Pristupila 23.3.2024.)
43. http://www.muzej-sibenik.hr/hrv/o_muzeju.asp (Pristupila 23.3.2024.)
44. <https://www.skradin.hr/hr/istrazi/kultura-i-bastina/bribirska-glavica/> (Pristupila
23.3.2024.)
45. <https://www.dalmatiasibenik.hr/hr/istrazi/kultura-i-bastina/crkva-presvetog-otkupitelja/> (Pristupila 24.3.2024.)
46. <https://priroda-skz.hr/hr/prirodna-i-kulturna-bastina/prirodna-bastina/> (Pristupila
24.3.2024.)
47. <https://croatia.hr/hr-hr/priroda/krka> (Pristupila 26.3.2024.)
48. https://www.np-kornati.hr/index.php?option=com_content&view=featured&Itemid=101&lang=hr
(Pristupila 26.3.2024.)
49. https://www.np-kornati.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=60&Itemid=225&lang=hr
(Pristupila 26.3.2024.)
50. <https://www.pp-vransko-jezero.hr/> (Pristupila 26.3.2024.)
51. <https://www.parkovihrvatske.hr/park-prirode-dinara> (Pristupila 26.3.2024.)
52. <https://priroda-skz.hr/hr/zasticena-podrucja/znacajni-krajobrazi/vodeni-tok-i-kanjon-cikole/o-lokalitetu/> (Pristupila 26.3.2024.)
53. <https://www.visit-sibenik.eu/hr/dogadanja/> (Pristupila 26.3.2024.)
54. <https://www.sansona-sibenik.com/?tip=stranica&id=1&title=o-festivalu> (Pristupila
26.3.2024.)
55. <https://www.tvrdjava-kulture.hr/hr/tvrdava-sv-mihovila/ljetna-pozornica-nekad-i-sad/>
(Pristupila 26.3.2024.)
56. <https://www.hrvatskiklubputnika.com/stranice/croatian-travel-festival/2.html>
(Pristupila 28.3.2024.)
57. <https://www.tz-tribunj.hr/51-tradicionalne-tribunjske-magarece-trke/> (Pristupila
28.3.2024.)
58. <https://www.sibenik-tourism.hr/stranice/unesco-spomenici/7.html> (Pristupila
28.3.2024.)
59. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/turizam> (Pristupila 28.3.2024.)
60. <https://aci-marinas.com/hr/marina/aci-zut/> (Pristupila 6.4.2024.)
61. <https://aci-marinas.com/hr/marina/aci-piskera/> (Pristupila 6.4.2024.)

62. <https://aci-marinas.com/hr/marina/aci-jezera/> (Pristupila 6.4.2024.)
63. <https://aci-marinas.com/hr/marina/aci-vodice/> (Pristupila 6.4.2024.)
64. <https://aci-marinas.com/hr/marina/aci-skradin/> (Pristupila 6.4.2024.)
65. <https://www.adventurasibenik.hr/> (Pristupila 6.4.2024.)
66. <https://www.skradin.hr/hr/naslovnica/> (Pristupila 6.4.2024.)
67. <https://www.drnis.hr/> (Pristupila 6.4.2024.)
68. <https://www.sibenik-tourism.hr/eventi/sajam-u-srednjovjekovnom-sibeniku/37.html>
(Pristupila 28.3.2024.)

Članci:

1. Blažević, Milivoj (2007). Prilog za povijest lučko-trgovačkog i željezničkog prometa Šibenika od 1921. do 1941. godine. Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru, (49), 583-643.
2. Glavaš, Ivo, and Ivo Šprljan. "Utvrde u šibenskom campo di sotto-ostaci kaštela Vrpolje i kule Parisotto." Portal: godišnjak Hrvatskoga restauratorskog zavoda 7 (2016): 135-145.
3. Grofelnik, Hrvoje (2019). Je li održivi razvoj turizma ostvariv?. Geografski horizont, 65 (1), 21-34. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/236114>
4. Stančić, Ana (2019.). Turizam u sklopu lokalnog razvoja grada Šibenika. Sveučilište u Splitu. Ekonomski fakultet Split. Preuzeto s <https://repositorij.svkst.unist.hr/islandora/object/efst:3094>
5. Živković, Mateo (2019). Turističke inovacije u gradu Šibeniku. Veleučilište u Šibeniku. Preuzeto s <https://dabar.srce.hr/islandora/object/vus%3A1489>
6. Kolovrat, Mihovil (2018). Razvoj i stanje nautičkog turizma u Šibensko-kninskoj županiji. Sveučilište u Splitu. Ekonomski fakultet Split. Preuzeto s <https://repositorij.efst.unist.hr/islandora/object/efst:1963/datastream/PDF/view>

Popis ilustracija:

Tablice

Tablica 1. Rezultati noćenja po županijama tokom 2022./2023. (str. 7.-8.)

Slike

Slika 1. Opća geografska karta Šibensko-kninske županije (str. 2.)

Slika 2. Grb Šibensko-kninske županije (str. 9.)

Slika 3. Članak iz VOLIM ŠIBENIK, broj 33 (str. 12.)

Slika 4. Karta Šibensko-kninske županije (str. 13.)

Slika 5. Narodne nošnje u Šibeniku (str. 22.)

Slika 6. Katedrala sv. Jakova (str. 25.)

Slika 7. Tvrđava sv. Nikole (str. 28.)

Slika 8. Podjela Kninske tvrđave (str. 29.)

Slika 9. Nacionalni park Krka (str. 34.)

Slika 10. Nacionalni park Kornati (str.35.)